

2015

POLSKA Pięknieje

7 CUDÓW FUNDUSZY EUROPEJSKICH

**NARODOWA
STRATEGIA SPÓJNOŚCI**
dla rozwoju Polski

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

POLSKA
Pięknieje

7 CUDÓW FUNDUSZY EUROPEJSKICH

POLAND

Even More Beautiful!

SEVEN MIRACLES OF EU FUNDS

Fot. Archiwum MiR

Szanowni Państwo,

Album, który oddaję w Państwa ręce, przedstawia 21 nominowanych projektów w ósmej edycji konkursu „Polska Pięknieje”. O zwycięstwo w 7 kategoriach rywalizowało 195 przedsięwzięć. Wnikliwie przeanalizowaliśmy każde zgłoszenie, a Kapituła Konkursu nominowała 21 projektów do nagród głównych. Spośród nich wytypowaliśmy 7 najlepszych, czyli 7 nowych Cudów Funduszy Europejskich. Kapituła przyznała wyróżnienie specjalne dla Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku za niezwykłą wystawę dedykowaną historii Solidarności i ruchów opozycyjnych oraz za promocję polskich przemian i działalność edukacyjną. Swoich faworytów wybrali też internauci. W efekcie mamy listę imponujących przedsięwzięć, które potwierdzają, że Fundusze Europejskie inwestowane są mądrze.

Wśród nich są zarówno duże przedsięwzięcia, jak i niewielkie, ważne dla lokalnych społeczności inicjatywy. Nasz album to zbiór interesujących pomysłów na rozwój Polski i jej małych ojczyzn oraz dowód na ogromną wiedzę i entuzjazm osób, które były zaangażowane w ich realizację. Jest zarówno siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach, Brama Poznania, czyli Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego, jak i oryginalne pomysły na edukację np. Zoom Natury czy Centrum Experiment w Gdyni. W kontekście planów na nową perspektywę, cieszy, że wszystkie projekty z kategorii Rewitalizacja prezentują właściwe podejście do tego zagadnienia. „Przywrócone do życia” obiekty i otaczająca je przestrzeń nie tylko pięknieją, ale przede wszystkim zyskują nowe funkcje. W tym przypadku sednem nie jest estetyka. Ważniejsza jest aktywizacja i integracja mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Po raz pierwszy nagrodziliśmy projekty w nowych kategoriach: kultura i sztuka, edukacja, turystyka mobilna i wirtualna oraz miejsce przyjazne rodzinie. Chcieliśmy umożliwić udział w konkursie ciekawym inicjatywom, które nie zawsze mieściły się w dotychczasowych kategoriach. Tak było np. w przypadku przedsięwzięć z obszaru kultury i edukacji.

Zachęcam do lektury i odwiedzenia miejsc, które prezentujemy w albumie. Przede wszystkim jednak zachęcam do poszukiwań własnych pomysłów i ich realizacji w obecnej perspektywie finansowej 2014-2020.

Maria Wasiak
Minister Infrastruktury i Rozwoju

Dear Readers,

This album presents the descriptions of 21 projects nominated in the eighth edition of the competition “Poland Even More Beautiful”. The main prizes in seven categories were competed for by 195 projects. We have thoroughly examined each application. The Competition Jury nominated 21 projects for the main prizes, from which we selected the best seven projects, that is, the new 7 Miracles of EU Funds. The Jury awarded an honourable mention to the European Solidarity Centre in Gdańsk for its extraordinary exhibition dedicated to the history of *Solidarity* and opposition movements, and for the promotion of transformations in Poland and educational activities. Similarly, Internet users chose their favourites. As a result, we have compiled a list of impressive projects, which prove that EU funds are invested wisely.

The projects include large projects and small initiatives, which are of great importance for local communities. This album is a collection of interesting ideas of how to develop Poland and its small homelands, and proof of the extensive knowledge and enthusiasm of people engaged in their implementation. The projects include the seat of the Polish Radio National Symphony Orchestra in Katowice, and Porta Posnania, i.e. the Interactive Centre of the Cathedral Island History, as well as original educational ideas (e.g. the Zoom of Nature in Janów Lubelski and the EXPERYMENT Centre in Gdynia). In the context of plans for the new perspective, we are happy that all the projects in the Revitalisation category demonstrate the appropriate approach to this issue. The revived facilities and the space around them are not only growing beautiful, but, most importantly, gaining new functions. In this case, aesthetics is not the key value. What is more important is the activation and integration of the inhabitants, and the prevention of social exclusion.

This is the first time that we have awarded projects in new categories: Culture and arts, Education, Mobile and virtual tourism, and Family-friendly place. We intended to enable interesting initiatives that do not always fit in the existing categories to enter the competition. For example, this was the case with projects in the field of culture and education.

You are encouraged to read this publication and to visit the places presented herein. Most of all, however, you are encouraged to look for your own ideas and implement them as part of the current financial framework 2014-2020.

Maria Wasiak
Minister of Infrastructure and Development

VIII edycja konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”

Konkurs „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” organizowany jest przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju już po raz ósmy. Jego celem jest wyłonienie i nagrodzenie najlepszych przedsięwzięć dotyczących turystyki, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, zagospodarowania przestrzeni publicznej, rozwiązań cyfrowych, kultury i sztuki oraz rewitalizacji, współfinansowanych z Funduszy Europejskich. W dotychczasowych edycjach wzięło udział ponad 1400 projektodawców. W poprzednich latach nagrodzono łącznie 49, a nominowano 139 projektów. Wręczono także 9 wyróżnień specjalnych. Nagrody główne przyznawane są w siedmiu kategoriach:

- Obiekt turystyczny
- Rewitalizacja
- Kultura i sztuka
- Edukacja
- Turystyka aktywna
- Turystyka mobilna i wirtualna
- Miejsce przyjazne rodzinie.

W tym roku wpłynęło 211 zgłoszeń, z czego 195 rywalizowało o zwycięstwo. Najliczniej reprezentowane były województwa: śląskie (23), dolnośląskie (22) i małopolskie (19). Największym zainteresowaniem cieszyły się kategorie: Rewitalizacja (60), Obiekt turystyczny (46) i Turystyka aktywna (30). Kapituła Konkursu zbierała się czterokrotnie, aby przeanalizować nadesłane zgłoszenia. Wnioskodawcy, których projekty uzyskały największą liczbę punktów, zostali zaproszeni do zaprezentowania ich przed Kapitułą. Indywidualne spotkania z przedstawicielami projektów pozwoliły wybrać 21 nominacji, spośród których wyłoniono 7 Cudów Funduszy Europejskich. Ponadto przyznano 1 wyróżnienie specjalne. Od sześciu lat konkurs ma też swoją odstonę internetową, w której wybierany jest laureat internautów.

“Poland Even More Beautiful – 7 Miracles of EU Funds” – 8th edition

This is the eighth time that the Ministry of Infrastructure and Development has organised the competition “Poland Even More Beautiful – 7 Miracles of EU Funds”. Its aim is to select and award the best projects co-financed with EU funds, related to tourism, sports and recreation infrastructure, public space planning, digital solutions, culture and arts, and revitalisation. In the previous editions, over 1,400 project initiators entered the competition. So far, a total of 49 projects have been awarded and 139 projects nominated. Moreover, nine honourable mentions were awarded. The main prizes are awarded in seven categories:

- Venue
- Revitalisation
- Culture and arts
- Education
- Active tourism
- Mobile and virtual tourism
- Family-friendly place.

This year, 211 projects were submitted for the competition, of which 195 competed for the main prizes. The voivodeships that were represented by the largest numbers of projects were the Voivodeships of Silesia (23), Lower Silesia (22) and Małopolska (19). The most popular categories included Revitalisation (60), Venue (46) and Active tourism (30). The Competition Jury met four times to examine the applications submitted. Applicants whose projects scored the greatest number of points were invited to present their projects to the Competition Jury. Personal meetings with project representatives enabled the Jury to choose 21 nominees out of which the 7 Miracles of EU Funds were selected. Moreover, one honourable mention was awarded. For six years now, the competition has also had its online version with Internet users awarding their prize.

Spis treści

■ Obiekt turystyczny	8
■ Rewitalizacja	24
■ Kultura i sztuka	40
■ Turystyka aktywna	56
■ Edukacja	72
■ Turystyka mobilna i wirtualna.....	88
■ Miejsce przyjazne rodzinie	104
■ Wyróżnienie specjalne	120

Contents

Venue	8
Revitalisation	24
Culture and arts.....	40
Active tourism	56
Education	72
Mobile and virtual tourism	88
Family-friendly place	104
Special commendation	120

----Obiekt turystyczny-----

-----Venue-----

Poznaj początki państwa polskiego

-----nagroda główna-----

Brama Poznania ICHOT, czyli Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego, od momentu otwarcia w 2014 r. przyciąga rzesze turystów i mieszkańców miasta. Zainteresowanie wzbudza zarówno tematyka, jak i bryła budynku, wyłaniająca się spośród zabytkowych budowli.

Centrum położone jest na Ostrowie Tumskim i doskonale wpisuje się w historyczny charakter miejsca – nieopodal znajduje się m.in. najstarsza polska katedra, w której Mieszko I prawdopodobnie przyjmował chrzest w 966 r. Wchodząc na kładkę nad rzeką Cybiną, w kilku krokach przeniesiemy się z XIX-wiecznej ceglanej Śluzy Katedralnej do przestronnych, nowoczesnych wnętrz obiektu. Opowieść o początkach państwa polskiego, pierwszych latach życia wspólnoty na Ostrowie rozpoczyna się w sali Gród. Sala Woda to symbol przyjęcia przez Mieszka I chrztu – turyści wchodzi tu do wirtualnej chrzcielnicy. Sala Złoto oprowadza zwiedzających od Złotego Wieku (rozkwit kultury humanistycznej w Polsce i na Ostrowie Tumskim) do Złotej Kaplicy, której pierwowzór znajduje się w pobliskiej katedrze. XX wiek został zaprezentowany w sali Witraż. Zwiedzanie wieńczy wejście na taras znajdujący się na dachu budynku, z którego rozciąga się widok na gotycką katedrę, a także poznańską dzielnicę Śródka. Pomyślano także o naj-

młodszych zwiedzających, dla których przewidziano szereg atrakcji. Dzięki temu naukę historii połączą z zabawą – zajrzą do wnętrza średniowiecznego grodu, a w wirtualnej Złotej Kaplicy będą poszukiwać zaginionej sztabki złota.

Brama Poznania wymyka się tradycyjnie pojmowanemu muzeum. Nie prezentuje eksponatów, ale w doskonały sposób – poprzez liczne projekcje, multimedia i interaktywne elementy – opowiada o historii. Mnogość wydarzeń towarzyszących tej podróży w przeszłość (warsztaty dla dzieci, zwiedzanie Ostrowa Tumskiego z przewodnikiem i wystawy czasowe) sprawia, że poznańskie Centrum jest obiektem turystycznym w pełnym tego słowa znaczeniu. Należy również dodać, że opowieść o początkach państwa polskiego jest równie atrakcyjnie podana cudzoziemcom, których po wystawie oprowadza audioprzewodnik dostępny w czterech językach. Nowoczesne rozwiązania oraz architektoniczny sznyt z pewnością zapadną w pamięć odwiedzającym zarówno z Polski, jak i zagranicą. Warto dodać, że Brama Poznania nawiązała współpracę ze znajdującymi się w pobliżu Rezerwatem Archeologicznym Genius Loci oraz Muzeum Archidiecezjalnym, a zakup wspólnego biletu umożliwia zwiedzenie każdego z nich.

Learn about the beginnings of the Polish state

Since its opening in 2014, Porta Posnania ICHOT, i.e. the Interactive Centre of the Cathedral Island History, has been attracting crowds of tourists and inhabitants of Poznań. Their interest is attracted by what is inside the building, as well as by its modern look against the background of the surrounding historic buildings.

The Centre is situated on the Cathedral Island, and it perfectly matches the historical character of this place – nearby there is, among other things, the oldest Polish cathedral, where Mieszko I of Poland was presumably baptised in 966. Upon getting on the footbridge over the Cybina River, you will only need a few steps to move from the 19th-century brick Cathedral Lock to the spacious and modern interiors of the Centre's building. The tale about the beginnings of the Polish state and the first years of the community's life on the Cathedral Island starts in the Settlement Room. The Water Room is the symbol of Mieszko I of Poland's baptism – here, tourists enter a virtual baptismal font. The Gold Room gives the visitors a tour from the Golden Age (the heyday of the humanistic culture in Poland and on the Cathedral Island) to the Golden Chapel, the original of which can be found in the nearby cathedral. The 20th century, in turn, is presented in the Stained-glass Room. A visit to the Centre ends at the terrace situated on the building's roof, from where you can admire a

view of the Gothic cathedral and the Śródka district of Poznań. The youngest visitors are most welcome for a number of attractions that have been prepared specially for them. By visiting the Centre they can learn history while having fun – they can look into a medieval settlement and search for a lost bar of gold in the virtual Golden Chapel.

Porta Posnania does not fit into the traditional definition of a museum. It does not present exhibits, but it tells about history in a perfect way – through numerous projections, multimedia and interactive elements. Because of the multitude of events accompanying this time travel to the past (workshops for children, guided tours around the Cathedral Island and temporary exhibitions), the Centre in Poznań is a tourist facility in the fullest sense of the word. It should be also added that the tale about the beginnings of the Polish state is told in an equally attractive way to foreigners, who are shown around the exhibition by an audio-guide available in four languages. The modern solutions applied and the architectural elegance will be definitely engraved in the memory of the visitors, both from Poland and abroad. It is worth adding that Porta Posnania has started co-operation with the nearby museums: the Archaeological Reserve Genius Loci and the Archdiocesan Museum, and if you buy a combo ticket, you will be able to visit all three of them.

-----main award-----

12

Kategoria – Obiekt turystyczny

Projekt: Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego w Poznaniu – kolebki państwowości i chrześcijaństwa w Polsce

Projektodawca: Miasto Poznań

Lokalizacja: Poznań, woj. wielkopolskie

Program: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, 6.4 Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym

Wartość projektu: ok. 98,9 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 50,5 mln zł

Category – Venue

Project: The Interactive Centre of the Cathedral Island History in Poznań – the cradle of statehood and Christianity in Poland

Beneficiary: City of Poznań

Location: Poznań, Wielkopolska Voivodeship

Programme: Operational Programme Innovative Economy 2007-2013, 6.4 Investments in tourism products of supra-regional importance

Project value: approx. PLN 98.9 million

EU Subsidies: approx. PLN 50.5 million

◀ Replika niedostępnej na co dzień Złotej Kaplicy mieszczącej się w katedrze na Ostrowie Tumskim
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

◀ A replica of the inaccessible Golden Chapel, situated at the cathedral on the Cathedral Island
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

▶ Surowa bryła budynku Bramy Poznania komponuje się z zabytkową zabudową otoczenia
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The raw design of the building of Porta Posnania matches the historic buildings in the vicinity
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Str. 9 – fot. Janusz Tatarkiewicz x3

Page 9 – photo: Janusz Tatarkiewicz x3

14

▲ Wędrówka szklanymi łącznikami symbolizuje podróż w czasie
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▲ A walk along the glass connecting passageways symbolises time travel
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

◀ Centrum oferuje różne możliwości zwiedzania ekspozycji. Jest miejsce na refleksje nad historią Polski oraz zabawę
(fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ The Centre offers various visiting options. You can both reflect on the history of Poland and play
(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Sala Witraż to uczta dla zmysłów oraz porcja wiedzy o Ostrowie Tumskim w XX w.
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The Stained-glass Room is a feast for the senses and a portion of knowledge about the Cathedral Island in the 20th century
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Bliżej gwiazd

Tu przekracza się granice: fizyczne, mentalne, architektoniczne. Poziom pierwszy: wysoka ściana wspinaczkowa – przy górnych uchwytach na wysokości 18 metrów można się poczuć bohaterem. Poziom środkowy (muzealny) to jądro historii obiektu – w gigantycznym zbiorniku na wodę trudno nie odczuwać szacunku dla pionierów inżynierii. Poziom najwyższy, niemal sięgający gwiazd: obserwatorium astronomiczne. A wszystko to w jednym budynku – Kościańskiej Wieży Ciśnień.

Zamysł oryginalny, niemal rewolucyjny, diametralnie zmienił pierwotną funkcję budynku, a przy tym uchronił go przed dalszą degradacją. W nowym wcieleniu Kościańska Wieża Ciśnień, zbudowana na początku XX w. w stylu neogotyku wiktoriańskiego i neorenesansu, stała się magnesem przyciągającym turystów. W obserwatorium astronomicznym, udostępnianym każdemu zainteresowanemu, można nie tylko prowadzić obserwacje nieba, ale także uczestniczyć w wykładach popularnonaukowych. Do tej pory spotkania poświęcone były m.in. takim zagadnieniom, jak „Niebo – instrukcja obsługi”, „Kiedy zasiedlimy obce światy?” czy „Jowisz – gigant wśród planet”. Naukowcy z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu przybliżają amatorom astronomii najświeższe zjawiska we wszechświecie. Skoro astronomicznym symbolem lipca 2015 r. był przelot sondy New Horizons w pobliżu Plutona, naturalne jest, że w Kościanie zorganizowano wykład poświęcony temu wydarze-

niu. Baza naukowa zainspirowała tutejszą młodzież do przeprowadzenia – za pomocą balonu stratosferycznego – pierwszego kościańskiego lotu w kosmos. Fenomenem na skalę światową jest również obrotowy mechanizm górnej części dachu, w której stoi teleskop. Pełny obrót o 360° przeszło 10-tonowej konstrukcji odbywa się w ciągu kilku minut.

W części środkowej budynku znajduje się fragment wielkiego zbiornika na wodę – świadectwo pierwotnej funkcji budynku. Urządzono tu wystawę poświęconą historii obiektu z archiwalnymi zdjęciami, przedstawiającymi m.in. wieżę zniszczoną podczas II wojny światowej. Największą część budynku zajmują dwie ścianki wspinaczkowe. Swych sił może tu spróbować każdy – i czterolatek, i siedemdziesięcioletek, amator i profesjonalista. Krótkie przeszkolenie i asekuracja gwarantują niezapomnianą przygodę. Kto raz złapie bakcyła, wraca, zwykle przyprowadzając innych.

Integralnym komponentem projektu było zagospodarowanie zdewastowanego Parku Miejskiego im. Kajetana Morawskiego. Dziś to przystań rekreacji – idealne miejsce nie tylko do spacerów, ale też wycieczek rowerowych, treningów biegaczy i miłośników nordic walking. Zadbana i bezpieczna przestrzeń inspiruje do kolejnych inicjatyw, pikników rodzinnych, zajęć z jogi czy koncertów. W takim otoczeniu i spływy kajakowe wijącą się przez park Obrą nabierają innego smaku, a w Kościanie są możliwe nawet nocą.

-----nominacja-----

Closer to the stars

This is where you go beyond the physical, mental and architectural bounds. Level one: a high climbing wall – when reaching the top grips, located at a height of 18 metres, you may feel like a hero. The middle (museum) level is the core of the facility's history – in the giant water container it is difficult not to feel respect for the engineering pioneers. The top level, reaching almost the stars: an astronomical observatory. And all these levels can be found in one building – the Kościan Water Tower.

The original design, which was almost revolutionary, dramatically altered the initial function of the building and, in addition, saved it from further deterioration. Thanks to its new image, the Kościan Water Tower, which was built at the beginning of the 20th century in the Victorian neo-Gothic and neo-Renaissance styles, has become a major tourist attraction. In the astronomical observatory, which is available to anyone interested, you can not only observe the sky, but also listen to popular science lectures. So far, the meetings organised here have been dedicated to issues such as “The sky – an operating manual”, “When will we settle alien worlds?” and “Jupiter – a giant among planets”. The scientists from the Adam Mickiewicz University in Poznań provide astronomy enthusiasts with information on the most recent phenomena in the universe. Since the astronomical symbol of July 2015 was the New Horizons probe's flyby of the Pluto system, it is natural that a lecture dedicated to this event was organised in Kościan. The scientific base has inspired the local young people to

perform the first “space flight” in Kościan using a high-altitude balloon. Another phenomenon on a world scale is the rotating mechanism of the upper part of the roof, where a telescope is situated. It takes only a few minutes for this over 10-ton structure to make its full rotation of 360°.

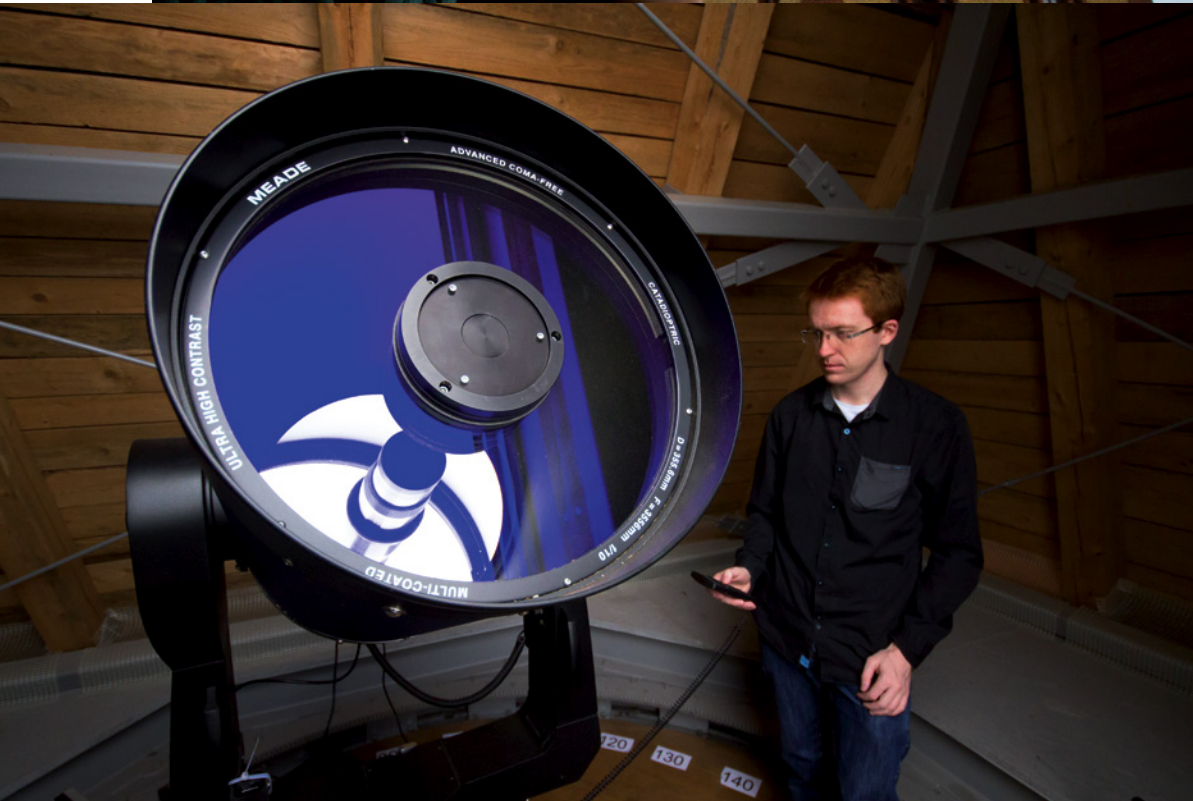
In the central part of the building, there is a fragment of a huge water container, which is proof of the original function of the building. Here, tourists can visit an exhibition dedicated to the establishment's history, with archival photos showing, among other things, the tower devastated during World War II. The largest part of the building features two climbing walls. Anyone can try their hand at climbing, no matter whether you are four or seventy years old, an amateur or a professional. A short training course and belaying are a guarantee of an unforgettable adventure. Those who get the bug return here and usually bring other people with them.

An integral component of the project was to put to use the devastated Kajetan Morawski Municipal Park. Today, it is a haven of leisure – a perfect place not only for walks, but also for cycling tours and training for runners and Nordic walking enthusiasts. The well-groomed and safe space is an inspiration for new initiatives, family picnics, as well as yoga classes and concerts. In such surroundings, even canoeing trips along the Obra River, winding its way through the park, gain a different taste, and, in Kościan, they can be taken even at night.

-----nomination-----

18

Kategoria – Obiekt turystyczny

Projekt: Kościński trakt rekreacyjny

Projektodawca: Gmina Miejska Kościan

Lokalizacja: Kościan, woj. wielkopolskie

Program: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, 6.1 Turystyka uzdrowiskowa

Wartość projektu: ok. 4,9 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 2,7 mln zł

Category – Venue

Project: The Kościan recreational route

Beneficiary: Municipality of Kościan

Location: Kościan, Wielkopolska Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme for Wielkopolska 2007-2013, 6.1 Spa tourism

Project value: approx. PLN 4.9 million

EU Subsidies: approx. PLN 2.7 million

◀ Wieża ciśnień kryje w swych murach ściany wspinaczkowe i obserwatorium astronomiczne

(fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ Inside the water tower, there are climbing walls and an astronomical observatory

(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Ze ścian wspinaczkowych korzystają osoby o różnym stopniu zaawansowania

(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The climbing walls are used by people demonstrating various levels of climbing skills

(photo: Janusz Tatarkiewicz)

W hołdzie wielkiemu Polakowi

Nie ma chyba w Polsce drugiego takiego muzeum, na którego otwarcie oczekiwano na całym świecie. Podczas swojego pontyfikatu Jan Paweł II odbył 104 podróże apostolskie do różnych zakątków świata, gdzie na msze święte i spotkania przyciągał tłumy ludzi. Dziś to oni przyjeżdżają do ojczyzny papieża, by w domu rodzinnym w Wadowicach poznać jego korzenie i bogactwo ducha.

Przez wiele lat muzeum zajmowało tylko dawne mieszkanie Wojtyłów. Dzięki pomysłowości projektantów ekspozycja powiększyła się z 200 do ponad 1200 m² na czterech kondygnacjach, m.in. powiększono i zaadaptowano piwnice oraz poddasze. Nawet zadaszona podwórko stało się częścią wystawy. Sercem obiektu jest trypokojowe mieszkanie na piętrze kamienicy. W pierwszym pokoju odtworzono atmosferę całej rodziny Wojtyłów, drugi poświęcony jest matce, która przedwcześnie osierociła Karola, trzeci – o ascetycznym wnętrzu, w którym mieszkali Karol z ojcem – przywołuje tragedię związaną ze śmiercią brata.

Ekspozycja zaskakuje pod wieloma względami. Dzięki zwiększeniu powierzchni o 1000 m² goście nie mają wrażenia ciasnoty. Wręcz przeciwnie, twórcom udało się tak zaaranżować przestrzeń, żeby zwiedzający mogli swobodnie poruszać się bez konieczności przeciskania między gablotami. Drugim zaskoczeniem jest różnorodność zastosowanych form, dzięki którym turyści odwołują się do swoich wspomnień, emocji, wrażeń i najgłębszych uczuć. Mamy tu więc autentycz-

ne pamiątki (rękopisy, nagrania, osobiste przedmioty, szaty liturgiczne), repliki (fragment łodzi wzorowanej na używanej przez św. Piotra, krzyż, który stał na placu Zwycięstwa w Warszawie podczas pierwszej wizyty Jana Pawła II w Polsce) i multimedia (wielowymiarowe i przestrzenne projekcje ruchomych obrazów, filmy, materiały dźwiękowe, ściany LED, ekrany plazmowe, stanowiska multimedialne, projektory). Co istotne, bardzo dobrze wyważono proporcje między poszczególnymi elementami wystawy. Udało się przez to pokazać duchowość pontyfikatu Jana Pawła II. Pomagają w tym monumentalne, symboliczne formy graficzne, w tym wypowiedzi papieża. W zależności od tematyki poszczególnych sal przestrzeń budowana jest światłem, gradacją koloru, różnorodnością materiałów i technik. Muzeum można zwiedzać wyłącznie z przewodnikiem. Przed otwarciem placówki dyrekcja przeprowadziła dokładną selekcję kandydatów, by dobrać osoby dysponujące największą wiedzą i umiejętnością jej przekazywania.

Wystawa jest bardzo pozytywnie odbierana przez zwiedzających. Jest to też jedna z polskich atrakcji turystycznych, która przyciąga rzesze gości z zagranicy. W pierwszym roku pokazywania nowej ekspozycji muzeum odwiedziło ok. 248 tys. osób z 94 krajów. W podłodze sali poświęconej pielgrzymkom znajdują się pojemniki z ziemią z miejsc, które odwiedził Jan Paweł II. Przywożą ją goście, którzy przybywają z krajów odwiedzonych przez papieża z Polski.

-----nominacja-----

In honour of the great Pole

There is probably no other museum in Poland, the opening of which was so greatly awaited and anticipated. During his pontificate, John Paul II made 104 apostolic journeys to various places in the world, where crowds of people were attracted to the masses celebrated by him and to the meetings with him. Today, it is those people that visit the Pope's homeland to become acquainted with his roots and the richness of spirit in his family home in Wadowice.

For many years, the museum occupied only the former apartment of the Wojtyła family. Thanks to the designers' creativity, the exhibition area was enlarged from 200 to over 1,200 m², situated on four storeys. This included the enlargement and adaptation of the cellars and the attic. Even the roofed yard was incorporated into the exhibition. The heart of the institution is the three-room apartment on the first floor of the tenement house. In the first room, the atmosphere of the full Wojtyła family is reconstructed, the second one is dedicated to Karol's mother who died prematurely, and the third room shows the ascetic interior where Karol lived with his father, and recalls the tragedy related to Karol's brother's death.

The exhibition is amazing in many respects. Thanks to enlarging its area by 1,000 m², the guests do not feel confined. Quite the opposite, the creators of this place managed to arrange the space so that the visitors are able to comfortably move around with no need to squeeze among display cabinets. Another amazing thing is the variety of the forms applied, thanks to which tourists recall their memories, feelings, sensations and their deepest emotions. Therefore, you will find here

authentic keepsakes (manuscripts, recordings, personal belongings, liturgical vestments), replicas (a fragment of the boat modelled on the one used by St. Peter, and the cross that was located on the Victory Square in Warsaw during John Paul II's first visit to Poland) and multimedia (multi-dimensional and three-dimensional projections of moving images, films, audio materials, LED walls, plasma displays, multimedia stations and projectors). What is important, the proportions between individual elements of the exhibition are very well balanced. Thanks to this, it was possible to show the spirituality of John Paul II's pontificate. The monumental and symbolic graphical forms, including the Pope's speeches, are also of some help here. Depending on the theme of the individual rooms, space is arranged by means of light, the gradation of colour and the diversity of materials and techniques. The Museum can be visited only with a guide. Prior to the institution's opening, the management thoroughly screened the prospective staff to choose those demonstrating the most extensive knowledge and the highest level of communication skills.

The exhibition is very positively received by the visitors. It is also one of the Polish tourist sights which attracts crowds of guests from abroad. In the first year of displaying the new exhibition, the Museum was visited by around 248,000 people from 94 countries. In the floor of the room dedicated to pilgrimages, there are containers with soil from the places visited by John Paul II. They are brought here by guests coming from the countries once visited by the Pope from Poland.

-----nomination-----

22

Kategoria – Obiekt turystyczny

Projekt: Przebudowa Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach

Projektodawca: Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach

Lokalizacja: Wadowice, woj. małopolskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego, 3.3 Instytucje kultury

Wartość projektu: ok. 30,5 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 10,3 mln zł

Category – Venue

Project: Reconstruction of the John Paul II's Family Home Museum in Wadowice

Beneficiary: The Holy Father John Paul II's Family Home Museum in Wadowice

Location: Wadowice, Małopolska Voivodeship

Programme: Małopolska Regional Operational Programme, 3.3 Cultural institutions

Project value: approx. PLN 30.5 million

EU Subsidies: approx. PLN 10.3 million

◀ Przestrzeń wystawowa budowana jest za pomocą odpowiedniego oświetlenia. Prezentowane obok siebie autentyczne pamiątki, repliki i multimedia dobrze się uzupełniają
(fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ The exhibition space is arranged with the use of appropriate lighting. The authentic keepsakes, replicas and multimedia presented here perfectly complement one another
(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Replika Drzwi Świętych z Bazyliki Św. Piotra symbolicznie przywołuje moment wejścia chrześcijaństwa w trzecie tysiąclecie
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ A replica of the Holy Door from the St. Peter's Basilica is the symbol of Christianity entering the third millennium
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

----Rewitalizacja----

-----Revitalisation-----

Pomysł na dworzec

-----nagroda główna-----

26

Przez lata dworzec kolejowy w Ostródzie raczej odstraszał, niż witał podróżnych. W Urzędzie Miasta powstał projekt, na który miasto otrzymało dotację z Funduszy Europejskich. Najpierw budynek odremontowano, po czym zaproszono do niego mieszkańców, którzy nadali mu nowe funkcje społeczne.

Teraz, oprócz kas i poczekalni, w głównym holu znajduje się wystawa fotografii. Cały budynek jest monitorowany, ogrzewany i dozorowany. Obsługa pasażerów zajmuje tylko niewielką część obiektu. Po generalnym remoncie wygospodarowano nowe pomieszczenia i zaadaptowano te, które pozostały nieużywane, do pełnienia nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych. Największe pomieszczenie zostało oddane Młodzieżowemu Centrum Kariery (MCK) prowadzonemu przez Ochotniczy Hufiec Pracy i Stowarzyszeniu Inicjatyw Możliwych „Rzecz Jasna”. Pracują tutaj doradca zawodowy oraz specjalistka ds. rozwoju zawodowego. Starają się pomóc młodym ludziom bez pracy, a często też bez chęci do pracy, w podjęciu decyzji o zdobyciu kwalifikacji, które ułatwią im start zawodowy. Po południu z pomieszczeń korzystają wolontariusze z „Rzecz Jasna”. Odkąd zaczęli działalność, w mieście pojawiły się ciekawe inicjatywy. Członkowie stowarzyszenia szybko znaleźli osoby chętne do prowadzenia poradnictwa prawnego,

a także zajęć z modelarstwa, astronomii, filcowania. Dużą popularnością cieszą się dyskusje z zakresu filozofii i spotkania miłośników gier planszowych. Wkrótce we współpracy z miejscową szkołą podstawową ruszy pogotowie lekcyjne, oferując bezpłatną pomoc w nauce. Z inicjatywy MCK i „Rzecz Jasna” odbyło się kilka akcji prezentujących obiekt i jego nowe funkcje mieszkańcom najbliższych okolic. Na dworcu działa także Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ), który przygotowuje osoby z niepełnosprawnościami do wejścia na otwarty rynek pracy. W ramach ZAZ funkcjonują: certyfikowana niszcarnia dokumentów, produkcja ekologicznych podpałek oraz Bar Semafor. Ten ostatni cieszy się tak dużą popularnością, że rozważana jest możliwość otworzenia kolejnego podobnego punktu gastronomicznego w mieście. Stałym lokatorem wyremontowanych pomieszczeń na poddaszu jest Klub Plastyka Amatora. W ramach projektu wyposażono pracownię plastyczną w meble i sztalugi. Członkowie Klubu odwdzięczają się sukcesami na plenerach malarskich. Na tej samej kondygnacji urządzono też pokoje do terapii indywidualnej i zajęciowej.

Projekt przyniósł miastu wiele korzyści. Chylący się ku ruinie obiekt odzyskał dawny blask. Organizacje, które otrzymały pomieszczenia, z zapalem zabrały się do pracy.

An idea for the railway station

For years, the railway station in Ostróda scared travellers away rather than welcomed them. Therefore, the Town Hall developed a project for the implementation of which an EU subsidy was obtained. At first, the building was renovated, and, then, the town's inhabitants were invited to it to give it new social functions.

Now, in the main hall, apart from the ticket offices and the waiting room, there is a photography exhibition. The whole building is monitored, heated and guarded. Only a small part of the facility is intended for handling passengers. After the major renovation, new premises were arranged and the unused ones were adapted for new cultural and educational functions. The largest room was given to the Youth Career Centre (YCC), managed by the Voluntary Labour Corps, and the Association of Possible Initiatives "Needless to Say". This is where a career advisor and a professional development specialist work. They are trying to help young people who are unemployed and who often have no will to work to acquire skills that will improve their chances on the labour market. In the afternoons, the premises are used by the "Needless to Say" volunteers. Since they began their activities, interesting initiatives have appeared in the town. The Association's members soon found people willing to provide legal counselling and to run model making, astronomy and felting

classes. Also, discussions about philosophy have become quite attractive, as well as meetings of board game enthusiasts. Soon, a teaching service, offering free help in learning, will be launched in co-operation with the local primary school. YCC and the "Needless to Say" Association made sure that the facility and its new functions are well-advertised to the local community by means of a few advertisement campaigns. Moreover, at the railway station, there is the Vocational Development Centre (VDC), which prepares people with disabilities to enter the open labour market. VDC offers certified document shredding services, the production of ecological fire starters and the Semaphore Bar. The Semaphore Bar enjoys such great popularity that the option of opening another similar catering facility in Ostróda is being taken into account. A regular occupant of the renovated premises in the attic is the Amateur Artist Club. As part of the project, the fine arts studio was provided with furniture and easels. The Club's members reciprocate with their open-air painting achievements. On the same storey there are also rooms for individual and occupational therapy.

The project has brought numerous benefits for the town. The facility, which was falling into ruin, has regained its former splendour. The organisations that were given access to the premises got down to work with keenness.

-----main award-----

Kategoria – Rewitalizacja

Projekt: Rewitalizacja budynku dworca w Ostródzie

Projektodawca: Gmina Miejska Ostróda

Lokalizacja: Ostróda, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013, 4.2 Rewitalizacja miast

Wartość projektu: ok. 5,3 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 3,3 mln zł

Category – Revitalisation

Project: Revitalisation of the railway station in Ostróda

Beneficiary: Municipality of Ostróda

Location: Ostróda, Warmia and Mazury Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme Warmia and Mazury for the years 2007-2013, 4.2 Revitalisation of urban areas

Project value: approx. PLN 5.3 million

EU Subsidies: approx. PLN 3.3 million

◀ W budynku ostródzkiego dworca udostępniono przestrzeń do działań artystycznych
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

◀ At the railway station in Ostróda, an area for artistic activities has been arranged
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

▶ Zabytkowy obiekt przywrócono do stanu świetności
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The historic facility has regained its splendour
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Str. 25 od lewej – fot. Janusz Tatarkiewicz, Janusz Piwowarski, Janusz Tatarkiewicz

Page 25 from the left – photo: Janusz Tatarkiewicz, Janusz Piwowarski, Janusz Tatarkiewicz

▲ Estetycznie urządzone przestrzenie do obsługi podróżnych
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▲ The aesthetic areas designed for handling passengers
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

◀ Kolorytu dodają akcje organizowane przez animatorów
Stowarzyszenia Inicjatyw Możliwych „Rzecz Jasna”
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

◀ The campaigns organised by the Association of Possible Initiatives
“Needless to Say” add vividness to the building
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

► W Barze Semafor pracę znalazły osoby z niepełnosprawnością
z Zakładu Aktywności Zawodowej
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

► At the Semaphore Bar, disabled people from the Vocational
Development Centre are employed
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Uwierzyli w siebie

Mariusz dorywczo pracuje na budowie i prowadzi studio nagrań w kamienicy na ul. Mateckich. Dawid gra w klubie piłkarskim i co dwa miesiące jeździ na zgrupowania. Paulina pracuje i z pasją prowadzi nowy projekt – „Ściana marzeń”. Kuba gra na skrzypcach i pomaga tworzyć hiphopowe bity. Ci młodzi ludzie nie byli prymusami w szkole, nie byli grzeczni i dobrze ułożeni. Ale są wspaniali dzięki temu, co robią. I dzięki przemianie, którą przeszli.

W Ełku, jak w każdym większym mieście, nie brakuje nastolatków kręcących się bez celu i przesiadujących w bramach czy na klatkach schodowych. Tu jednak z inicjatywy władz miasta postanowiono wesprzeć młodych ludzi i dać im szansę uwierzenia w siebie. Do środowisk ulicznych wprowadzono streetworkerów (pedagogów ulicznych), których zadaniem było dotarcie i nawiązanie kontaktu z młodzieżą. Wcześniej osoby, które miały się tego podjąć, przeszły specjalistyczne szkolenia w zakresie streetworkingu.

Siedem miesięcy pracy 10 dwuosobowych zespołów (animator i pedagog uliczny) dało dobry rezultat. Do współpracy w ramach projektu włączono 150 młodych osób, które zidentyfikowano jako wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym. Zastosowano pakiet narzędzi i działań animacyjnych nakierowanych na to, by w kreatywny sposób zagospodarować mło-

dzieży czas wolny: były wspólne wyjazdy i projekty. Ludzie w wieku od 10 do 20 lat, z których wielu miało problemy ze szkołą lub uzależnieniem, mogli zaplanować i zrealizować coś, o czym naprawdę marzyli.

Każda z 10 grup zrealizowała miniprojekt oparty na własnym pomysśle. Grupa z okolic ul. Chopina stworzyła reportaż „Za co Kocham Ełk”, dzieci z ul. Gdańskiej wybudowały boisko (projekt „Gdańska Stadion”), grupa z okolic ul. Wawelskiej utworzyła świetlicę, z okolic ul. Magazynowej i Kościuszki – nakręciła teledysk, a w jednej ze swoich bram zorganizowała galerię prac fotograficznych pn. „W moich oczach”.

Mimo że realizacja projektu zakończyła się, praca pedagogów wciąż trwa. Powstało Stowarzyszenie „Alternatywa”, dzięki któremu ich działania są kontynuowane. Dzieciaki uwierzyły, że mogą zrobić coś fajnego i że wśród dorosłych można znaleźć sprzymierzeńców. Dziś mają studio nagrań, tor rowerowy (pumptrack), instalację do doskonalenia parkour. Przybywa nowych pomysłów. Kamienica na ul. Mateckich, gdzie kilka pomieszczeń udostępniono do działań projektowych, to tygiel międzypokoleniowy. Działają tu wiele organizacji pozarządowych – młodzi spotykają się ze starszymi. Projekt tchnął nowe życie w miasto. Ełk pięknieje ludźmi.

They believed in themselves

Mariusz works on construction sites part-time and runs a recording studio in a tenement house in ul. Mateckich. Dawid plays for a football club and goes to training camps every two months. Paulina works and passionately runs a new project entitled “The wall of dreams”. Kuba plays the violin and helps create hip-hop beats. These young people were no top students at school, and they were not obedient and well-behaved either. But they are wonderful thanks to what they are doing now. And thanks to the changes they have undergone.

Łk, just like every big town, does not lack teenagers wandering aimlessly and hanging out in gateways and staircases. Here, however, on the town authorities’ initiative, a decision was made to support young people and give them a chance to believe in themselves. For this purpose, street workers (street counsellors) were introduced into the street community, and their task was to reach out and approach young people. Beforehand, candidates for this position underwent specialist training in the field of street working.

Seven months of work of ten teams, each of which comprised two people (an activity organiser and a street counsellor), brought good results. A group of 150 young people, identified as excluded ones or threatened by social exclusion, were included in co-operation as part of the project. A package of tools and activity organising measures was applied to organise

young people’s free time in a creative way: joint trips and projects were organised. People aged 10-20, many of which faced school or addiction problems, could plan and effect something they really dreamed of.

Each of the ten groups implemented a mini-project based on its own idea. The group from the area around ul. Chopina produced a reportage entitled “What I love Łk for”, the children from ul. Gdańska built a playing field (the “Gdańska Stadium” project), the group from the area near ul. Wawelska opened a community centre, and the one from ul. Magazynowa and Kościuszki shot a music video and organised a gallery of photographic works “In my eyes” in one of the local gateways.

Although the project implementation is completed, the counsellors still have work to do. In order for their activities to be continued, the “Alternative” Association was established. Young people believed that they can do something great and find allies among adults. Today, they have a recording studio, a bicycle track (pump track) and a parkour installation. There are more and more new ideas. The tenement house in ul. Mateckich, where a few rooms are dedicated to project-related activities, is a melting pot of generations. Here, numerous non-governmental organisations are run – the young meet the elderly ones. The project has breathed new life into the town. Łk is growing beautiful with people.

-----nomination-----

34

Kategoria – Rewitalizacja

Projekt: Elckie Centrum Rewitalizacji Społecznej – Program Rewitalizacji Społecznej przeprowadzony w ramach projektu systemowego „Rewitalizacja społeczna”, realizowanego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

Projektodawca: Gmina Miasto Elk

Lokalizacja: Elk, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, 1.2 Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej

Wartość projektu: ok. 890 tys. zł

Dofinansowanie z UE: ok. 545 tys. zł

Category – Revitalisation

Project: The Elk Centre for Social Revitalisation – the Social Revitalisation Programme executed as part of the system project “Social revitalisation” implemented by the Human Resources Development Centre

Beneficiary: Municipal Commune of Elk

Location: Elk, Warmia and Mazury Voivodeship

Programme: Human Capital Operational Programme, 1.2 System support to institutions of social assistance and social integration

Project value: approx. PLN 890 thousand

EU Subsidies: approx. PLN 545 thousand

◀ Z inicjatywy młodzieży nieopodal dawnej jednostki wojskowej wybudowano tor rowerowy – pumptrack (powyżej), a w kamienicy przy ul. Małeckich utworzono studio nagrań (poniżej)
(fot. Janusz Piwowarski x2)

◀ On young people’s initiative, a bicycle track, i.e. a pump track, was built near the former military unit (above), and in the tenement house in ul. Małeckich, a recording studio was established (below)
(photo: Janusz Piwowarski x2)

▶ Młodzi ludzie wzięli inicjatywę we własne ręce i są pomysłodawcami nowych projektów realizowanych przez Stowarzyszenie „Alternatywa”
(fot. Janusz Piwowarski)

▶ Young people took the initiative in their hands and they developed new projects implemented by the “Alternative” Association
(photo: Janusz Piwowarski)

Ponad granicami

Pod koniec XIX stulecia działały tu farbiarnia i pralnia, a na początku XXI w. zaczęło królować rzemiosło, kultura, sztuka i biznes – dziedziny mocno związane z historycznym duchem wrocławskiej dzielnicy Nadodrze. Założone tu Centrum Rozwoju Zawodowego Krzywy Komin podejmuje dialog z otoczeniem, dzięki czemu precyzyjnie wyznacza kierunki swojej aktywności.

Remont obiektu przemysłowego był punktem wyjścia w znacznie bardziej skomplikowanym procesie, jakim jest rewitalizacja tkanki społecznej. W zmodernizowanym budynku utworzono pracownie kierunkowe, a wraz z ich powstaniem rozpoczęły się warsztaty, szkolenia, wystawy, spotkania, konferencje. Wszystko w żywym kontakcie z profesjonalistami, pasjonatami swoich dziedzin – nierzadko ostatnimi przedstawicielami wymierających już zawodów. W Pracowni Ubioru przeprowadzane były warsztaty „Redesign – przerabiamy ubrania”, „Ubierz wnętrze domu”, „Rysunek modowy” oraz angażujące dziadków i wnuków działania pod hasłem „Patchwork”. Gdy w Pracowni Mebla rządził „Tapicer w Akcji”, uczestnicy zajęć łączyli dawne techniki rzemieślnicze z odnową sprzętów. A wszystko pod znakiem kreatywności i niebanalnej metamorfozy. Warsztaty animacji komputerowej z cyklu „Pierwsze kroki z Ilustratorem” czy „Liternictwo od podstaw” to z kolei aktywność Pracowni Audiowizualnej. Centrum Rozwoju Zawodowego oferuje również szkolenia związane z umiejętnościami autoprezentacji i skutecznej

sprzedaży produktu, budowaniem wizerunku w biznesie czy kreatywnym wykorzystywaniem potencjału sporów. Klatka schodowa to swoista kronika minionych wydarzeń i zapowiedź nadchodzących. Zdjęcia i plakaty są żywą opowieścią o aktywności miejsca. W ramach projektu „Kids Design” dzieci podejmują m.in. kulinarne wyzwania, a podczas wakacyjnej akcji „Lato z architekturą” projektują przestrzeń użytkową, eksperymentują i budują. Z kolei „Mama Design” to cykl wykładów i warsztatów podejmujących zagadnienie marzeń i celów, zwykle mocno weryfikowanych przez doświadczenie macierzyństwa, umiejętności budowania kariery opartej na pasjach. I jeszcze „Senior Design”, czyli warsztaty z fotografowania, obsługi komputera czy sztuki kreowania jedzenia. Krzywy Komin to także przestrzeń dla wystaw, jak np. „Dokumenta Cyclista”, połączonej z prezentacją filmów rowerowych. W ramach laboratorium filmowego przy akcji „Wroc&Roll” można tu było spróbować sił w pisaniu scenariusza, reżyserii, charakteryzacji czy montażu filmu.

Krzywy Komin to marka bazująca na przeszłości miejsca, nastawiona na teraźniejszość, otwarta na przyszłość i przekraczająca granice. To miejsce, w którym młodzież i studenci uzupełniają wiedzę i zdobywają praktyczne umiejętności, fachowcy poszerzają swój warsztat pracy, a bezrobotni nie tylko podejmują dialog z doradcą zawodowym, ale uczestniczą też w kursach zawodowych.

Beyond the bounds

At the end of the 19th century, dyeworks and a laundry were run here, and now, at the beginning of the 21st century, crafts, culture, art and business, i.e. fields closely connected with the historical atmosphere of the Nadodrze district of Wrocław, have started to prevail here. The Professional Development Centre “The Crooked Chimney”, which was established here, is trying to appeal to the neighbouring community, as a consequence of which it is precisely setting its targets.

The renovation of the former industrial building was the starting point for a significantly more complicated process, i.e. the revitalisation of the social tissue. In the modernised building, relevant studios were established, and, along with these, workshops, training courses, exhibitions, meetings and conferences are held. And all this is done in live contact with professional craftsmen and enthusiasts of their dying professions, who are often the last representatives of the once flourishing trades. The Clothing Studio hosted workshops entitled “Redesign – remodelling clothes”, “Dress your house interior” and “Fashion drawing”, as well as a “Patchwork” project designed for grandparents and grandchildren. When the Furniture Studio was run by the “Upholsterer in Action”, the participants of the classes applied old handicraft techniques to renovate pieces of furniture. And all this took place under the banner of creativity and an original metamorphosis. The computer animation workshops, which were organised as part of “The first steps with the Illustrator” series, and “The basics of lettering”, in turn, are the activities of the Audio-visual Studio. Moreover, the Professional Development Centre offers training related to self-

-presentation skills and effective sales of products, the creation of business images and the creative use of the potential of disputes. The staircase, on the other hand, is a characteristic chronicle of past events and a forecast of the ones to come. The photos and posters are a living tale about what is done in this place. As part of the “Kids Design” project, children take up, among other things, culinary challenges, and, during the holiday campaign “Summer with architecture”, they design usable space, experiment with and construct things from the available materials. “Mama Design”, in turn, is a series of lectures and workshops addressing the issue of dreams and goals, which are usually strongly verified by the experience of motherhood, and the ability to build a passion-based career. There are also the “Senior Design” workshops, which are devoted to photography, computer skills and the art of food creation. The Crooked Chimney is also a place for exhibitions, such as “Dokumentacja Cyklista”, combined with a presentation of bicycle films. As part of the film studio and the “Wroc&Roll” campaign, visitors could try their hand at screenwriting, directing, make-up and film editing.

The Crooked Chimney is a brand relying on the history of its location, but focused on the present time, open to the future and going beyond the bounds. It is a place where young people and students broaden their knowledge and acquire practical skills, professionals extend their field of activity, and the unemployed not only start a dialogue with career advisors, but also participate in vocational courses.

---nomination-----

38

Kategoria – Rewitalizacja

Projekt: Utworzenie Lokalnego Centrum Rozwoju Zawodowego

Projektodawca: Gmina Wrocław

Lokalizacja: Wrocław, woj. dolnośląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców

Wartość projektu: ok. 5,8 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 3,3 mln zł

Category – Revitalisation

Project: Establishment of the Local Centre for Professional Development

Beneficiary: Commune of Wrocław

Location: Wrocław, Lower Silesia Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme for the Lower Silesia Voivodeship for 2007-2013, 9.1 Rehabilitation of degraded urban areas in towns and cities with a population of more than 10 thousand inhabitants

Project value: approx. PLN 5.8 million

EU Subsidies: approx. PLN 3.3 million

◀ Krzywy Komin to miejsce otwarte nie tylko dla twórców, ale również mieszkańców Nadodrza

(fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

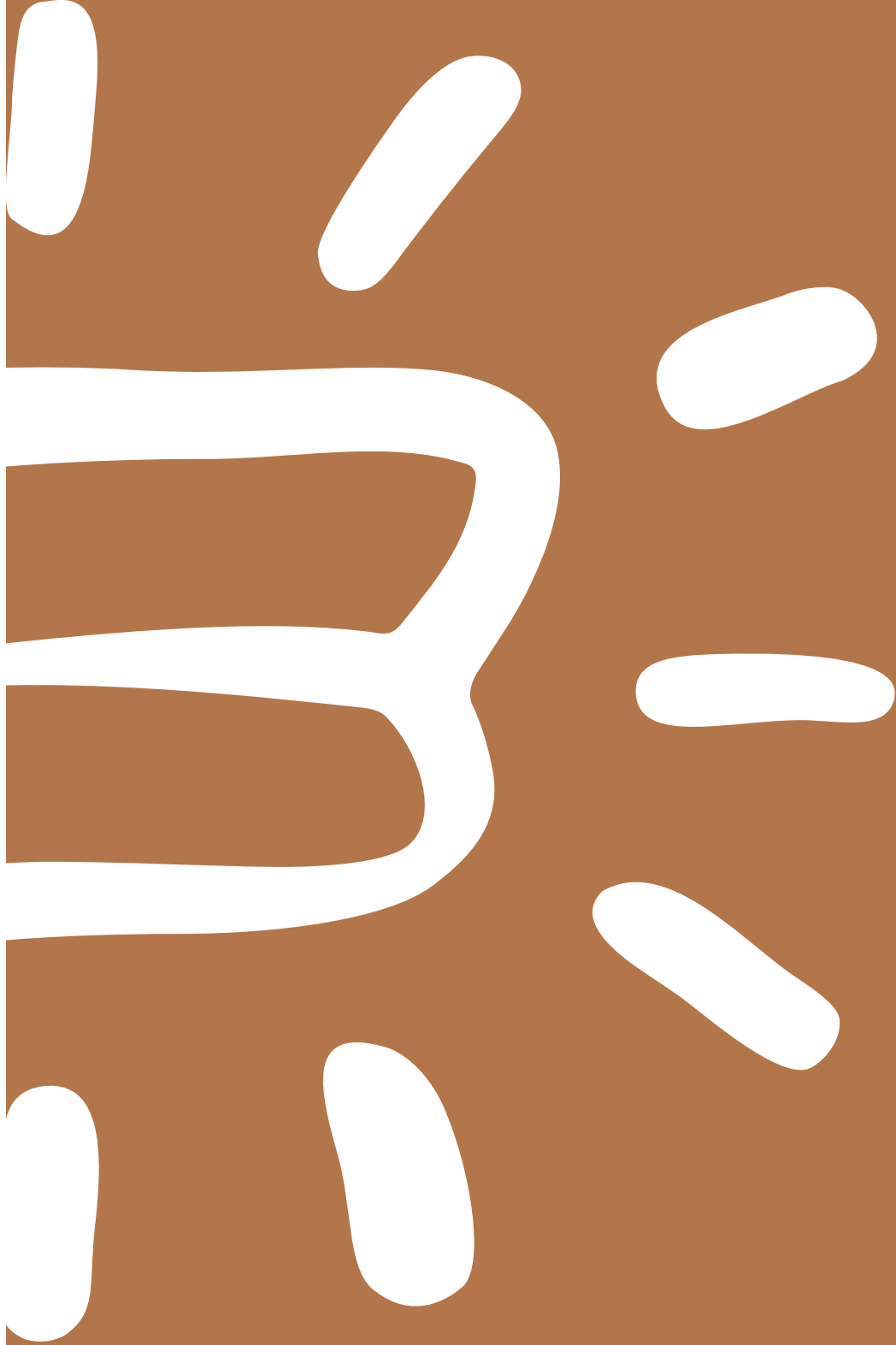
◀ The Crooked Chimney is open not only to artists, but also the inhabitants of the Nadodrze district

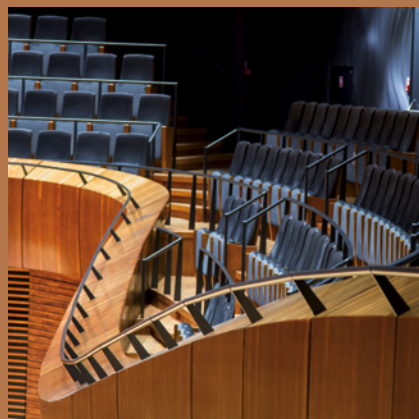
(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Aranżacja przestrzeni sprzyja kreatywnym działaniom
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The place's arrangement favours creativity
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

----Kultura i sztuka-----

-----Culture and arts-----

Wybitne dzieło

-----nagroda główna-----

Nowa siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach pretenduje do miana najnowocześniejszego obiektu muzycznego w Polsce i Europie. Łączy w sobie śmiały projekt architektoniczny, doskonałą akustykę wielkiej sali koncertowej i interesujący wystrój wnętrza.

Konstrukcja bryły obiektu utrzymana jest w estetyce inspirowanej katowickim zabytkowym osiedlem Nikiszowiec. Sercem budynku jest wielka sala koncertowa z drewna brzozy. Widownię na 1800 osób rozmieszczono na pięciu poziomach, a jej niezwykle kształt potęguje efekt współuczestniczenia słuchaczy w koncercie. Unikalne są także rozwiązania akustyczne sufitu oraz ścian, ozdobionych specjalnymi reliefami (płaskorzeźbami) w kształcie fal. Wielka sala koncertowa pod względem akustyki jest jedną z najlepszych na świecie. Chcąc osiągnąć ten efekt, dla każdego miejsca na widowni przeprowadzane były wnikliwe testy słyszalności i widoczności. Dzięki zastosowaniu tzw. komór wybrzmiewania można dopasować pogłos do różnych form muzycznych: od solowych koncertów po wielkie monumentalne dzieła. System platform umożliwia dowolne profilowanie sceny. W czołowej ścianie umieszczono prospekt organowy. Wokół głównej sali koncertowej zaprojektowano pięciokondygnacyjny budynek mieszczący foyer dla publiczności, garderoby, sale prób sekcyjnych, zaplecze administracyjno-biurowe, kuchenne, techniczne, magazynowe i pomocnicze. Na piętrze znajduje się sala kameralna na 300 osób.

Atrakcyjny repertuar i przystępne ceny biletów przyciągają na koncerty rzesze melomanów. Jednocześnie bezprecedensowe podniesienie jakości akustycznej, w tym transmisji i nagrań dokonywanych przez orkiestrę i jej gości, przyczyniło się do bogatszej prezentacji realizowanych wykonań muzycznych. Lepsze warunki lokalowe poszerzyły też działalność Centrum Edukacji Muzycznej. Sześć razy w roku odbywają się koncerty symfoniczne dla młodzieży szkół gimnazjalnych i licealnych. Z kolei regularne koncerty dla dzieci dostosowane są do wrażliwości odbiorców w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym i dają możliwość kontaktu z muzykami. Dużą popularnością cieszą się też zajęcia edukacyjne, m.in. szkółka muzyczna i spotkania dla dzieci.

Teren, na którym stoi dzisiaj budynek Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia, należał kiedyś do kopalni „Katowice” i przez lata pozostawał niezagospodarowany. Dzięki ambitnemu planowi rewitalizacji urządzono tu najbardziej reprezentacyjne miejsce w mieście, tzw. Strefę Kultury, z takimi obiektami jak Spodek, Muzeum Śląskie oraz Międzynarodowe Centrum Kongresowe. Przestrzeń wokół zajmuje ogród sztuk ze skwerami, fontannami, amfiteatrem i instalacjami przestrzennymi. Spacerowiczów przyciąga roślinny labirynt przedstawiający zabudowę Katowic z 1926 r.

An outstanding piece of work

The new seat of the Polish Radio National Symphony Orchestra in Katowice aspires to the title of the most modern music facility in Poland and Europe. It combines a daring architectural design, perfect acoustics of the great concert hall and an interesting interior decor.

The aesthetics of the building's body is inspired by the historic district of Nikiszowiec, in Katowice. The heart of the building is the great concert hall made of birch wood. The auditorium for 1,800 people has been designed on five levels, and its extraordinary shape intensifies the effect of the audience's participation in the concerts. Other unique elements include the acoustic solutions applied with regard to the ceiling and the walls, decorated with special bas-reliefs in the shape of waves. In terms of acoustics, the great concert hall is one of the best ones in the world. In order to achieve this effect, thorough tests of audibility and visibility were conducted for each seat in the auditorium. Thanks to the so-called chamber reverberators, reverberation can be adjusted to different musical forms: from solo concerts to great monumental compositions. The platform system makes it possible to freely profile the stage. In the front wall, the organ case is arranged. Around the main concert hall, a five-storey building was designed, which houses a foyer for the audience, dressing rooms, section rehearsal rooms, as well as administrative and office, kitchen, technical, storage and auxiliary facilities. On the first floor, there is a chamber hall designed for 300 people.

The attractive repertoire and affordable ticket prices attract crowds of music lovers to the concerts. At the same time, the unprecedented improvement of the acoustic quality, for example, of the broadcast and recordings by the orchestra and the guests, has contributed to a better presentation of musical performances given here. Moreover, better in-house conditions made it possible to broaden the mission of the Musical Education Centre. Six times a year, symphony concerts for students of junior high schools and high schools are held here. Regular concerts for children, in turn, are adjusted to the sensitivity of pre-school and school audiences and enable them to have contact with musicians. Highly popular are also educational classes, e.g. music courses and meetings for children.

The area that is now occupied by the building of the Polish Radio National Symphony Orchestra used to belong to the "Katowice" Mine and it was not used for years. Thanks to an ambitious revitalisation plan, the most representative place in the city was arranged here, i.e. the so-called Culture Zone, with such facilities as the Spodek arena, the Silesian Museum and the International Conference Centre. The area around this zone is occupied by a garden of arts with squares, fountains, an amphitheatre and three-dimensional installations. Strollers are attracted by a plant labyrinth showing what Katowice looked like in 1926.

-----main award-----

Narodowa Orkiestra
Symfoniczna
Polskiego Radia

Kategoria – Kultura i sztuka

Projekt: Budowa Siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach

Projektodawca: Miasto Katowice

Lokalizacja: Katowice, woj. śląskie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym

Wartość projektu: ok. 265,1 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 145,6 mln zł

Category – Culture and arts

Project: Construction of the seat of the Polish Radio National Symphony Orchestra in Katowice

Beneficiary: City of Katowice

Location: Katowice, Silesia Voivodeship

Programme: Operational Programme Infrastructure and Environment, 11.2 Development and improvement of cultural infrastructure of supra-regional importance

Project value: approx. PLN 265.1 million

EU Subsidies: approx. PLN 145.6 million

◀ Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach zyskała siedzibę z prawdziwego zdarzenia
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

◀ The Polish Radio National Symphony Orchestra in Katowice has acquired a new, genuine seat
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

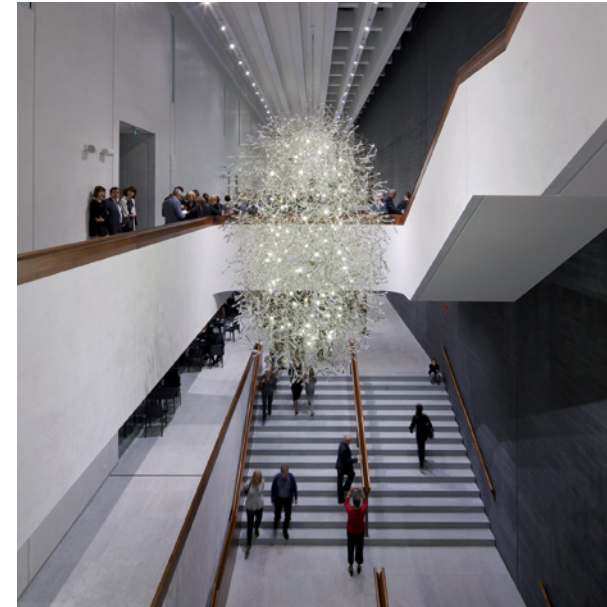
▶ Kompozycja architektoniczna współgra z funkcją obiektu
(fot. Daniel Rumiancew)

▶ The architectural arrangement matches the building's functions
(photo: Daniel Rumiancew)

46

▲ Przestronne foyer koresponduje z aranżacją przestrzeni wokół obiektu
(fot. od lewej: Bartek Barczyk, Daniel Rumiancew)

▲ The spacious foyer corresponds to the arrangement of the areas around the building
(photo from the left: Bartek Barczyk, Daniel Rumiancew)

◀ Do pracy nad akustyką zatrudniono m.in. najlepszych japońskich specjalistów
(fot. Iza Lechowicz)

◀ The best Japanese specialists were engaged in the work on the building's acoustics
(photo: Iza Lechowicz)

▶ Widownia wielkiej sali koncertowej pomieści 1800 osób
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The great concert hall is designed for an audience of 1,800 people
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Sztuka otwarta dla każdego

-----nominacja-----

48

Nowa siedziba Cricoteki to niewątpliwie jeden z najoryginalniejszych projektów architektonicznych zrealizowanych w ostatnich latach w Polsce. Architekci zainspirowali się rysunkiem Tadeusza Kantora „Człowiek niosący stół”, w którym artysta w symboliczny sposób pokazał zderzenie dwóch materii.

Nowa przestrzeń na krakowskim Podgórzu pielęgnuje ideę Kantora zgodnie z autorskim założeniem „nie w martwym systemie bibliotekarskim, lecz w umysłach i wyobraźni następných pokoleń”. To kolejna odsłona miejsca, które wybitny polski malarz, scenograf i reżyser wymyślił i założył w styczniu 1980 r. przy ul. Kanoniczej 5 w Krakowie. W napisanym w tym samym roku tekście tak opisał jej różnorodne funkcje: „Tworzenie Cricoteki wymaga uświadomienia sobie, że będzie to placówka o charakterze bezprecedensowym, łącząca w swoim kształcie i funkcji sferę wizualną (ekspozycja, kolekcja, rekonstrukcje sytuacji scenicznych), naukowo-archiwalną (archiwum, czytelnia), dydaktyczną (odczyty, prace studyjne, atelier doświadczalne), pozostawiając równocześnie miejsce na żywe wydarzenia artystyczne”. Cricoteka do dziś realizuje wizję swojego założyciela i mistrza. Jest instytucją pełniącą równoległe funkcję archiwum, muzeum, galerii i placówki naukowej.

Projektanci chcieli, by dzieło Kantora było obecne w całej przestrzeni. Zaraz po wejściu, w holu głów-

nym, na monitorach dotykowych interaktywna prezentacja pozwala poszerzyć wiedzę o artyście. Największą przestrzenią jest Sala Kantora: surowa, skąpo oświetlona, z czarnymi ścianami. To miejsce stałej ekspozycji, gdzie skoncentrowano się na dokonaniach teatralnych mistrza. Prezentowane są tu rzeźby, obiekty, rysunki, rekwizyty, elementy scenografii ze spektakli Teatru Cricot 2. Ekspozycja sąsiaduje z salą wystaw, w której organizowane są pokazy sztuki współczesnej, czerpiące swoje źródło w twórczości Kantora. W nowej Cricotece nie mogło zabraknąć sali teatralnej. Usytuowano ją w budynku starej elektrowni. Odbývają się w niej spektakle gościnne i warsztaty teatralne umożliwiające zapoznanie się z metodą pracy Kantora, historią jego dokonań teatralnych oraz plastycznych. Na najwyższej kondygnacji znajduje się kawiarnia. Turyści i mieszkańcy polubili ją za wspaniały widok, jaki rozciąga się stąd na stary Kraków.

Ambicją Cricoteki jest stworzenie miejsca przyjaznego nie tylko dla miłośników sztuki, dlatego ważnym elementem działalności placówki jest edukacja. Stałe zajęcia organizowane są dla trzech grup wiekowych (2-3 lata, 3,5-5 oraz 6-12 lat) i łączą w sobie elementy plastyki, muzyki, teatru, kładąc nacisk na zabawę w grupie rówieśników i aktywne uczestnictwo. Każde spotkanie jest inne i bazuje na wybranych etapach i wątkach twórczości Tadeusza Kantora.

Art for everyone

The new home of Cricoteka is undoubtedly one of the most original architectural projects of recent years in Poland. The architects were inspired by a drawing by Tadeusz Kantor entitled “A man carrying a table”, in which the artist presented the clash of two matters in a symbolic way.

This new place in the Podgórze district in Kraków cultivates Kantor’s ideas, in accordance with the author’s principle “not in the dead library system, but in the minds and imagination of the next generations”. This is another opening of a place dreamt up and established by the outstanding Polish painter, stage designer and director, in January 1980, in ul. Kanonicza 5 in Kraków. In his text written in the same year, he described its various functions in the following way: “The creation of Cricoteka requires us to realise that it will be an establishment of an unprecedented nature, combining various functions and domains, such as the visual domain (exhibitions, collections, reconstructions of stage situations), the scientific and archival domains (archives, reading room) and the educational domain (lectures, study work, experimental atelier), while leaving space for live artistic events at the same time”. Cricoteka has been implementing the vision of its founder and master to present day. This institution is an archive, a museum, a gallery and a scientific establishment at the same time.

The designers wanted the works of Kantor to be present all over the place. In the main hall, there is an interactive presentation, which enables visitors to

broaden their knowledge about the artist by means of touchscreens located right at the entrance. The largest space is the Kantor’s Room, which is raw in design and poorly illuminated, with black walls. This is where the permanent exhibition is shown, which focuses on the master’s theatrical achievements. The items presented here include sculptures, drawings, props and elements of set design from the Cricot 2 Theatre performances. The exhibition neighbours on the exhibition hall where modern art presentations are held, which have their roots in Kantor’s works. The new Cricoteka must not lack a theatre hall. It is situated in the old power plant building, where guest performances and theatrical workshops are held, which enable visitors to learn about Kantor’s work methods and the history of his theatrical and fine arts achievements. On the top storey, there is a cafe. Tourists and the inhabitants have taken a liking to it because of the gorgeous view of old Kraków that can be admired from here.

It is Cricoteka’s ambition to create a place which is friendly not only to art enthusiasts, and, therefore, education is an important element of the institution’s mission. Permanent classes are organised for three age groups (2-3, 3 ½-5 and 6-12 year-olds), and these classes combine elements of fine arts, music and theatre, while focusing on play in peer groups and active participation. Each meeting is different and it relies on selected periods and themes of Tadeusz Kantor’s artistic creativity.

-----nomination-----

50

Kategoria – Kultura i sztuka

Projekt: Budowa Muzeum Tadeusza Kantora oraz siedziby Ośrodka Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora – Cricoteka

Projektodawca: Ośrodek Dokumentacji Sztuki

Tadeusza Kantora „Cricoteka” w Krakowie

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, 5.2 Rozwój funkcji metropolitalnych Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego

Wartość projektu: ok. 50,4 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 34 mln zł

Category – Culture and arts

Project: Construction of the Museum of Tadeusz Kantor and the seat of the Centre for the Documentation of the Art of Tadeusz Kantor – Cricoteka

Beneficiary: The Centre for the Documentation of the Art of Tadeusz Kantor Cricoteka in Kraków

Location: Kraków, Małopolska Voivodeship

Programme: 2007-2013 Małopolska Regional Operational Programme, 5.2 Development of metropolitan functions of the Kraków Metropolitan Area

Project value: approx. PLN 50.4 million

EU Subsidies: approx. PLN 34 million

◀ W holu głównym interaktywna prezentacja wyświetlana na dotykowych monitorach pozwala poszerzyć wiedzę o twórczości Tadeusza Kantora (fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ In the main hall, the interactive presentation displayed on touchscreens enables visitors to broaden their knowledge about Tadeusz Kantor's works (photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Projektując Cricotekę, architekci zainspirowali się rysunkiem Tadeusza Kantora „Człowiek niosący stół” (fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ When designing Cricoteka, the architects were inspired by a drawing by Tadeusz Kantor “A man carrying a table” (photo: Janusz Tatarkiewicz)

Miejsce twórczej inspiracji

Działalności Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego przyświeca idea inspirowania najzdolniejszych młodych muzyków do doskonalenia umiejętności i dążenia ku pełnej dojrzałości artystycznej. „Dla przyszłych pokoleń młodych, utalentowanych artystów...” – tak brzmi bowiem motto tej unikalnej w skali światowej placówki edukacyjno-koncertowej.

Lustawice to malownicza małopolska wieś położona pomiędzy Tarnowem a Nowym Sączem, którą rozstawili znani artyści. To tutaj na początku XX w. Jacek Malczewski uczył malarstwa i rysunku miejscowe dzieci. Dziś mieszka tu wybitny kompozytor Krzysztof Penderecki, który jest pomysłodawcą utworzenia Europejskiego Centrum Muzyki. Najważniejszym miejscem tej budowli jest sala koncertowa mieszcząca 650 słuchaczy. Do jej konstrukcji wykorzystano wyłącznie materiały naturalne – drewno dębowe i świerkowe. Akustyka spełnia najwyższe międzynarodowe standardy, co potwierdzają zarówno wybitni muzycy, jak i specjaliści z branży fonograficznej. Salę wyposażono w nowoczesny sprzęt studyjny umożliwiający profesjonalną rejestrację audiowizualną wydarzeń.

Placówka otwarta w 2013 r. jest miejscem spotkań młodych adeptów muzyki z mistrzami sztuki wykonawczej i kompozytorami. Kursy mistrzowskie, warsztaty solowe, kameralne i orkiestrowe, seminaria oraz wykłady kładą nacisk na relację między mistrzem a uczniem. Uczestnicy programów korzystają z sal kameralnej i konferencyjnej, pokojów ćwiczeń, biblioteki, studia nagrań, garderoby oraz kuchni i jadalni. Do dyspozycji jest też obszerny pawilon mieszkalny z miejscami noclegowymi. W nowej siedzibie w Lustawicach zainicjowano już szereg projektów, takich jak Zimowa Akademia Muzyki (dedykowana młodym instrumentalistom, uczniom szkół muzycznych stopnia podstawowego i średniego), Letnia Akademia Muzyki (mistrzowskie kursy solowe i kameralne skierowane do studentów uczelni muzycznych) czy Lustawicka Orkiestra Talentów (mistrzowskie warsztaty skierowane do najzdolniejszych młodych instrumentalistów). Drugą sferą działalności są koncerty i festiwale. Prezentacje obejmują zarówno klasyczne arcydzieła światowej muzyki, jak i kompozycje współczesne. Europejskie Centrum Muzyki jest organizatorem Międzynarodowego Festiwalu Emanacje, jednego z największych w Polsce wydarzeń artystycznych.

A place to find artistic inspiration

The idea behind the activity of the Krzysztof Penderecki European Centre for Music is to inspire the most gifted young musicians to improve their skills and to pursue their way to artistic maturity, for the motto of this educational and concert establishment, which is unique on a world scale, is “For future generations of young and talented artists...”.

Lustawice is a picturesque village in Małopolska, situated between Tarnów and Nowy Sącz, which has been made famous by well-known artists. This is where Jacek Malczewski taught local children how to paint and draw at the beginning of the 20th century. Today, Lustawice is a home for Krzysztof Penderecki, an outstanding composer and the originator of the European Centre for Music. The most important place in the building is the concert hall designed for an audience of 650 people. It was constructed with the use of natural materials only, i.e. oak and spruce wood. The acoustics satisfies the highest international standards, which is confirmed by outstanding musicians and music industry specialists. The hall is provided with modern studio equipment enabling professional audio-visual recording of events.

Opened in 2013, this institution is a meeting place for young music students and the masters of

performing arts and composers. Master classes, as well as solo, chamber and orchestra workshops, seminars and lectures put emphasis on the master-disciple relationship. The programme participants can use the chamber and conference halls, practice and rehearsal rooms, a library, a recording studio, a dressing room, a kitchen and a dining room. Moreover, they can use spacious residential facilities that offer accommodation. In the new Lustawice establishment, a number of projects have already been initiated, which include the Winter Music Academy (dedicated to young instrumentalists and students of primary and secondary music schools), the Summer Music Academy (master solo and chamber classes addressed to the students of music universities and colleges) and the Lustawice Talents Orchestra (master workshops addressed to the most talented young instrumentalists). Another sphere of the Centre's activity involves concerts and festivals. Presentations held here include classical masterpieces of world music and the contemporary music. The European Centre for Music also organises the International Emanacje Festival, which is one of the major artistic events in Poland.

-----nomination-----

54

Kategoria – Kultura i sztuka

Projekt: Budowa Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lustawicach

Projektodawca: Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego

Lokalizacja: Zakliczyn, woj. małopolskie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym

Wartość projektu: ok. 65 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 54,5 mln zł

Category – Culture and arts

Project: Establishment of the Krzysztof Penderecki European Centre for Music in Lustawice

Beneficiary: The Krzysztof Penderecki European Centre for Music

Location: Zakliczyn, Małopolska Voivodeship

Programme: Operational Programme Infrastructure and Environment, 11.2 Development and improvement of cultural infrastructure of supra-regional importance

Project value: approx. PLN 65 million

EU Subsidies: approx. PLN 54.5 million

◀ Przy mieszczącej 650 słuchaczy sali koncertowej utworzono profesjonalne studio nagrań (fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ By the concert hall, which is designed for an audience of 650 people, a professional recording studio was established (photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego powstało w malowniczej wsi Lustawice (fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The Krzysztof Penderecki European Centre for Music was established in the picturesque village of Lustawice (photo: Janusz Tatarkiewicz)

---- Turystyka aktywna ----

----- Active tourism -----

Drugie życie Odry

-----nagroda główna-----

58

Orczy zanurzają się w zieleni wierzb, tuż obok nurkuje perkoz... W oddali słychać śmiech trenujących kajakarzy... Czy czas się zatrzymał? Bynajmniej – na Szlaku Doliny Środkowej Odry życie rozkwita. Bo Odra to rzeka dla turystów. Można się nią zachwycać z pokładu Laguny i Zefira, wycieczkowych statków kursujących od Głogowa do Kostrzyna nad Odrą. Po drodze cumują one w Bytomiu Odrzańskim, Nowej Soli, Cigacicach i Frankfurcie nad Odrą, a także w Krośnie Odrzańskim, Eisenhüttenstadt, Ślubicach i Górzycy. Wodniacy mają do dyspozycji profesjonalne nabrzeża z pomostami pływającymi umożliwiającymi cumowanie małych jednostek. Na pokład statków turyści mogą zabrać rowery i w wybranym porcie zejść na ląd, by zmienić styl wycieczki. Dolina Środkowej Odry zadziwia różnorodnością krajobrazu: płaskie równiny splatają się tu z wysoczyznami. Po drodze w zdumienie wprawia wiele zabytków, jak zjawiskowy most w Stanach w okolicach Nowej Soli czy Twierdza Kostrzyn.

Dzięki nowej infrastrukturze porty w Bytomiu Odrzańskim, Nowej Soli, Cigacicach i Frankfurcie n. Odrą są miejscem różnorodnych imprez wodniackich. Tu odbywają się złoty łodzi motorowych i amatorów rekreacji wodnej, sploty i regaty kajakowe, wyścigi smoczyczych łodzi, zawody w ratownictwie wodnym, regaty sterowanych modeli żaglowych. Co istotne, graniczna rzeka łączy polskich i niemieckich miłośników turysty-

ki wodnej. Swojej pasji mogą się oddawać na transgranicznych splotach tratwami. Jednocześnie polsko-saksońskie warsztaty modelarskie w Nowej Soli.

Realizacja projektu w gminach pogranicza lubusko-brandenburskiego przełożyła się bezpośrednio na kolejne inicjatywy w regionie. W Nowej Soli warto zajrzeć do Parku Krasnala – na rodziny z dziećmi czeka tu ogromny park zabaw i rozrywki, któremu patronuje olbrzymi krasnal Soluś z żoną Lusią. Na nabrzeżach nadodrzańskich miejscowości budowane są kawiarnie i restauracje. Pobliskie gospodarstwa tworzą spójną sieć, by zaproponować turystom bogatą ofertę wypoczynku i atrakcji z dala od wielkomiejskiego zgiełku. W kompleksowym, spójnym pakiecie znajduje się zwiedzanie, przejażdżki konne, nauka konnej jazdy lub wypożyczanie sprzętu wodnego. W Winnicy Kinga w Starej Wsi można nie tylko zobaczyć hodowlę winorośli, posmakować wyjątkowych gołąbków w liściach winorośli i wina, ale też przyjrzeć się pasji właścicieli, którzy znaleźli sposób na życie w harmonii z naturą. A potem udać się do kolejnych gospodarzy oferujących inne potrawy, bo paleta swojskich smaków ziemi lubuskiej jest bogata.

Warto też skorzystać z wycieczki galarem, stylizowanym na XVIII-wieczną łódź wiosłową. Kapitan dzwonkiem sygnalizuje początek rejsu. Wieczorne pomarańczowe niebo odbija się w falach rzeki, czasem przemknie motorówka. Odra żyje.

The second life of the Odra River

Your eyes plunge in the green of willows, and close by a grebe is diving... In the distance you can hear the laughter of practising canoeists... Has the time stopped? Not at all – this is life flourishing on the Middle Odra River Valley Trail. This is because the Odra River is a river for tourists. You can become enchanted by its treasures from the deck of the Lagoon and Zephyr pleasure crafts cruising between Głogów and Kostrzyn nad Odrą. On their way, they dock in Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice and Frankfurt (Oder), as well as in Krosno Odrzańskie, Eisenhüttenstadt, Ślubice and Górzycza. Water sports enthusiasts are offered professional wharves with floating piers where small crafts can be docked. When going on board, tourists can take their bikes with them and get off in a port of their choice to change the style of their trips. The Middle Odra River Valley astonishes visitors with the diversity of its landscape: flat plains interlace with uplands. On the way, tourists are amazed by numerous monuments, such as the phenomenal bridge in the village of Stany near Nowa Sól and the Kostrzyn Fortress.

Thanks to the new infrastructure, the ports in Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice and Frankfurt (Oder) are the venues for various aquatic events. This is where motorboat rallies and gatherings of water recreation enthusiasts, canoeing trips and regattas, dragon boat races, water rescue competitions and remote control sailing ship models regattas are organised. What is important, the border river unites Polish and German enthusiasts of water tourism. They can devote

themselves to their passion during cross-border raft trips. Another thing that unites them are the Polish-Saxon model-making workshops in Nowa Sól.

The project implementation in the communes of the Lubusz Land and Brandenburg borderland has been directly translated into subsequent regional initiatives. In Nowa Sól, it is worth visiting the Dwarf's Park – here, families with children can spend time in a huge fun and amusement park, the patron of which is the enormous dwarf Soluś with his wife Lusia. The wharves of towns situated on the Odra River tempt visitors with cafes and restaurants. The local farms form a well-organised network to provide tourists with rich leisure offers and attractions far from the hustle and bustle of the big city. This full package includes sightseeing, horse rides, horseback riding lessons and water equipment rental. In the Kinga Vineyard in Stara Wieś, you can not only see grapevine farming and taste exceptional meat-stuffed grape leaves and wine, but also take a look at the passion of the local owners, who have found a way to live in harmony with nature. And then you can visit other farmers, offering other dishes, as the range of the home-made tastes of Lubusz Land is very wide.

It is also worth taking a trip by a barge, which resembles an 18th-century rowboat. The captain indicates the beginning of the voyage by ringing a bell. The evening orange sky is reflected in the river waves, and sometimes a motorboat shoots past. The Odra River is alive.

-----main award-----

Kategoria – Turystyka aktywna

Projekt: Odra dla turystów 2014 – rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej Odry – etap II
Projektodawca: Gmina Nowa Sól – Miasto wraz z partnerami

Lokalizacja: Nowa Sól, woj. lubuskie, szlak środkowej Odry (od Bytomia Odrzańskiego do Kostrzyna nad Odrą)

Program: Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007-2013, 1.3 Rozwój regionalny i planowanie regionalne oraz rozwój między jednostkami samorządu terytorialnego

Wartość projektu: ok. 29,4 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 22,7 mln zł

Category – Active tourism

Project: The Odra River for tourists 2014 - development of water tourism within the cross-border area of the Middle Odra River Valley – Phase II

Beneficiary: Commune of Nowa Sól – the town, together with its partners
Location: Nowa Sól, Lubuskie Voivodeship, the Middle Odra River Trail (from Bytom Odrzański to Kostrzyn nad Odrą)

Programme: Poland (Lubuskie Voivodeship) – Brandenburg Cross-border Co-operation Operational Programme 2007-2013, 1.3 Regional development and regional planning, and development between local government units

Project value: approx. PLN 29.4 million

EU Subsidies: approx. PLN 22.7 million

◀ Z rzeki świat wygląda inaczej – rejs galarem stylizowanym na XVIII-wieczną łódź wiosłową przenosi w inny świat (fot. Janusz Tatarkiewicz)

◀ The world looks different from afloat – a cruise by a barge, which resembles an 18th-century rowboat, takes tourists to a different world (photo: Janusz Tatarkiewicz)

▶ Nowa Sól. Profesjonalne nabrzeża czekają na miłośników turystyki wodnej (fot. Maciej Zakrzewski)

▶ Nowa Sól. The professional wharves are awaiting water tourism enthusiasts (photo: Maciej Zakrzewski)

▲ Z Odry warto zejść na ląd. Okoliczne gospodarstwa oferują kompleksowy pakiet atrakcji turystycznych (fot. Janusz Tatarkiewicz)

▲ During a trip on the Odra River, it is worth going on shore. The local farms offer comprehensive tourist attractions (photo: Janusz Tatarkiewicz)

◀ Sielska atmosfera, otwartość i gościnność gospodarzy...
Czego chcieć więcej?

(fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ The rural atmosphere, the openness and hospitality of the owners...
Can you ask for more?
(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Wycieczkowe statki Laguna i Zefir kursują między Głogowem a Kostrzynem nad Odrą (fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The Lagoon and Zephyr pleasure crafts go between Głogów and Kostrzyn nad Odrą (photo: Janusz Tatarkiewicz)

Na Dojlidach wypoczywa się cały rok

-----nominacja-----

Dzięki Funduszom Europejskim w Białymstoku powstała infrastruktura, która umożliwia całoroczne funkcjonowanie ośrodka sportowo-rekreacyjnego Dojlidy na podmiejskich stawach.

Oferta letnia została rozszerzona o dodatkowe atrakcje, jak windsurfing, żeglarstwo czy kajakarstwo. W ramach projektu zakupiono sprzęt przeznaczony zarówno dla amatorów, jak i profesjonalistów trenujących sporty wodne pod okiem uznanych trenerów. Projektodawcy pomyśleli nie tylko o tym, jak przyciągnąć turystów, ale również – jak zatrzymać ich na dłużej. Pierwszy w Białymstoku parking dla camperów sprawił, że dla wszystkich miłośników takiego podróżowania Dojlidy są doskonałą bazą wypadową do wycieczek po okolicy. Dzięki inwestycji powstało również pole namiotowe oraz pomosty dla wędkarzy. Na niedostępną wyspę poprowadzono kładkę. Spacerowicze korzystają ze ścieżek wykonanych w formie drewnianych pomostów. Okolicę można zwiedzić na wypożyczonym w ośrodku rowerze.

Plaża wzbogaciła się o nowy budynek restauracji z przestronnym tarasem. Na strzeżonym kąpielisku jest specjalny dmuchany plac zabaw oraz tor przeszkód, na którym każdy może przetestować swoją sprawność. W lesie rozstawiono stacje siłowni, na

których warto poprawić kondycję i ćwiczyć kolejne partie mięśni. Dzieci mają tu też do dyspozycji placówki zabaw.

Zimą wraz z pierwszym śniegiem na specjalnie przygotowaną trasę wyruszają narciarze biegowi, którzy mogą przyjechać zarówno z własnym sprzętem, jak i wypożyczyć go na miejscu. Jeżeli zima nie dopisuje, trasy na brzegach zalewu mogą zostać sztucznie dośnieżone. Jako że jest to jedyne miejsce w regionie, gdzie można biegać na nartach, cieszy się dużym zainteresowaniem. Z zimowych możliwości korzystają również amatorzy kąpeli w niskich temperaturach, zwani popularnie morsami.

Dojlidy stawiają na turystykę aktywną, czego potwierdzeniem są liczne imprezy sportowe o zasięgu ogólnopolskim organizowane na terenie ośrodka, np. mistrzostwa kraju w siatkówce plażowej, a także zawody z cyklu Elemental Triathlon Series. Towarzyszy im szereg pomniejszych imprez, szczególnie w okresie letnim, kiedy nad Stawami Dojlidzkimi wypoczywają tysiące turystów. Dzięki przemyślanej koncepcji tradycyjny ośrodek sportowo-rekreacyjny zmienił się w nowoczesny wielofunkcyjny kompleks umożliwiający uprawianie sportu na najwyższym poziomie przez cały rok.

At Dojlidy you can holiday all year round

Thanks to EU funds, Białystok can enjoy infrastructure thanks to which the sports and leisure facility situated on the suburban ponds can be open all year round.

The summer offer has been extended to include extra attractions, such as windsurfing, sailing and canoeing. As part of the project, equipment was purchased for amateurs and professionals practising water sports under the guidance of recognised trainers. The project initiators thought not only about how to attract tourists, but also how to make them stay longer. Thanks to the first parking area for campers in Białystok, all the enthusiasts of this method of travelling find Dojlidy a perfect starting point for trips around the area. The investment also made it possible to establish a campsite and build fishing piers. Moreover, a footbridge to an inaccessible island was constructed. Strollers can enjoy walking along passages built on wooden platforms. Sightseeing in the area can also be done on a bike hired at the Centre.

A new restaurant building with a spacious terrace was built next to the beach. On the guarded bathing beach, there is a special inflatable playground and an obstacle course, where everyone can test their fitness. In the forest, there are gym stations, thanks

to which you can improve your fitness and exercise subsequent muscle groups. Here, children can also play on small playgrounds.

In winter, when the first snow falls, cross-country skiers get on the specially prepared route, where they can ski using their own equipment, or hire it at the Centre. If there is not enough snow, the routes on the shore can be provided with artificial snow. Since this is the only place in the region where cross-country skiing can be practised, it enjoys great popularity. In winter, the local ponds are also used for the so-called polar bear plunges by enthusiasts of winter swimming.

Dojlidy focuses on active tourism, which is confirmed by numerous sports events known all over Poland, which are organised at the Centre, e.g. the Polish beach volleyball championships and the Elemental Triathlon Series competitions. They are accompanied by a number of minor events, especially in summer, when thousands of tourists have their vacation by the Dojlidy Ponds. Thanks to a well thought-out concept, a traditional sports and leisure centre has changed into a modern and multi-functional complex, enabling visitors to practise sports to the highest standards all year round.

-----nomination-----

66

Kategoria – Turystyka aktywna

Projekt: Modernizacja Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy w Białymstoku

Projektodawca: Miasto Białystok

Lokalizacja: Białystok, woj. podlaskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013, 3.1 Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu

Wartość projektu: ok. 12,2 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 4,8 mln zł

Category – Active tourism

Project: Modernisation of the Water Sports Centre Dojlidy in Białystok

Beneficiary: City of Białystok

Location: Białystok, Podlaskie Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme of the Podlaskie Voivodeship for years 2007-2013, 3.1 Development of the region's tourist attractiveness

Project value: approx. PLN 12.2 million

EU Subsidies: approx. PLN 4.8 million

◀ Ładnie zaprojektowane budynki wypożyczalni mają osobne wejścia dla klubowiczów i gości indywidualnych (powyżej). Młodsze grupy kajakarzy i żeglarzy trenują pod okiem utytułowanych zawodników (poniżej) (fot. Janusz Piwowarski x2)

◀ The nicely designed buildings of the rental shop have separate entrances for club members and individual guests (above). Younger groups of canoeists and sailors practise under the guidance of titled sportsmen (below) (photo: Janusz Piwowarski x2)

▶ Znajdująca się kilkaset metrów od plaży wyspa zyskała eleganckie połączenie z brzegiem oraz trakt spacerowy w formie drewnianych kładek (fot. Janusz Piwowarski)

▶ The island, which is situated at a distance of several hundred metres from the beach, is elegantly connected with the shore, and it has acquired a walking route in the form of wooden boardwalks (photo: Janusz Piwowarski)

Więcej niż plaża

-----nominacja-----

68

Najgłębsze i największe w stolicy Warmii i Mazur jezioro Ukiel, zwane potocznie Krzywym, położone jest nietypowo, bo w niedużej odległości od centrum Olsztyna. Miasto potrafiło w pełni wykorzystać potencjał tej atrakcyjnej pod względem turystycznym i rekreacyjnym przestrzeni.

Przestarzała infrastruktura wzdłuż brzegów jeziora doczekała się nie tylko modernizacji, ale też została objęta kompleksowym planem rozwoju. Kąpielisko miejskie przekształcono w całoroczne Centrum Rekreacyjno-Sportowe Ukiel. Powstały nowe, spójne architektonicznie obiekty gastronomiczne, wybudowano dodatkowe boiska do siatkówki plażowej. W centralnym miejscu stanęła profesjonalna marina z wypożyczalnią sprzętu do sportów wodnych i kapitanatem. Mieszczą się tu również posterunki straży miejskiej i policji oraz pomieszczenia dla ratowników obsługujących kąpieliska.

Po plaży przemierzamy się po drewnianych kładkach. Drzew rosnących w ciągu komunikacyjnym nie wycinano, ale wykrojono dla nich otwory dopasowane do kształtów pni. W tym właśnie wyraża się poszanowanie dla przyrody, dzięki której to miejsce jest tak atrakcyjne. Przy ul. Olimpijskiej powstało Centrum Kajakarstwa i elegancka piętrowa kawiarnia z tarasami rozpostartymi nad taflą jeziora. Znajdują się

tutaj: hala do siatkówki, korty do squasha i siłownia. W wypożyczalni dostępne są rowery turystyczne, tyżworolki, nartorolki, kije do nordic walking, a w sezonie zimowym narty biegowe. Wzdłuż brzegów jeziora powstały promenady spacerowe i trasy rowerowe, które zimą służą do biegania na nartach. Na zachodnim brzegu miasta mieści się Centrum Żeglarstwa Wodnego i Lodowego, w którym mogą się szkolić wszyscy marzący o startach w regatach. Gdy jezioro skuje lód, zamiast łodzi pojawiają się bojery. Nabrzeże ma bowiem infrastrukturę dostosowaną do użytkowania przez cały rok.

Kompleksowe zagospodarowanie terenu to jedno. Najważniejsze jest jednak wykorzystanie ogromnego potencjału miejsca. Mieszkańcy i goście mogą uczestniczyć w wielu organizowanych na terenie Centrum imprezach sportowych, np. biegowych, rowerowych czy pływakich. W każdy weekend coś tu się dzieje. Nad jeziorem Ukiel na stałe zagościły już m.in. zawody dla triathlonistów, turnieje żeglarskie, rozgrywki piłki plażowej czy squasha, regaty windsurfingowe i bojerowe. W 2015 r. Olsztyn został gospodarzem Mistrzostw Świata w Siatkówce Plażowej (FIVB Beach Volleyball World Tour 2015). Plaża okazała się też świetnym miejscem do organizowania imprez kulturalnych, takich jak choćby Olsztyn Green Festival.

More than a beach

Lake Ukiel, commonly known as Lake Krzywe, which is the deepest and the largest lake in Olsztyn, has an atypical location, as it is situated at a short distance from the centre of the capital of Warmia and Mazury. The city knew how to fully use the potential of this area, which is an attractive tourist and leisure destination.

The outdated infrastructure along the lakeshore was not only modernised, but also included in a comprehensive development plan. The municipal bathing beach was converted into a year-round Sports and Recreation Centre Ukiel. New and architecturally uniform catering facilities were built, and new beach volleyball courts were constructed. The central part features a professional marina with a water sports equipment rental shop and a port authority. There is also a municipal guard station, a police station and premises for lifeguards working on the bathing beaches.

Visitors can use wooden platforms to move around the beach. The trees growing along the traffic route were not felled, but special holes, adjusted to the shape of the trunks, were cut out in pavement, in order to manifest respect given to nature, thanks to which this place is so attractive. In ul. Olimpijska, the Canoeing Centre was established, as well as an elegant two-level cafe with terraces over the surface of the lake was built. Tourists are offered a volleyball hall,

squash courts and a gym. The rental shop offers tourist bicycles, roller blades, roller skis, Nordic walking poles, and cross-country skis in winter. Along the lakeshore, there are promenades and bike trails, which are used for cross-country skiing in winter. On the western edge of the city, there is the Water and Ice Sailing Centre, where everyone dreaming of participating in regattas can be trained. When the lake gets covered with ice, boats are replaced by iceboats, as the wharf's infrastructure can be used all year round.

The comprehensive development of the area is a fact. However, the most important challenge is to take advantage of the huge potential of this place. The inhabitants and guests can participate in numerous sports events organised at the Centre, e.g. running, cycling and swimming competitions. Every weekend, there is something going on here. The events that have been included in Lake Ukiel's calendar of events for good include triathlon competitions, sailing tournaments, beach volleyball and squash games, as well as windsurfing and iceboat regattas. In 2015, Olsztyn hosted the Beach Volleyball World Championships (FIVB Beach Volleyball World Tour 2015). The beach has also proved to be a perfect venue for cultural events, such as the Olsztyn Green Festival.

-----nomination-----

70

Kategoria – Turystyka aktywna

Projekt: Budowa całorocznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej nad Jeziorem Krzywym w Olsztynie

Projektodawca: Gmina Olsztyn

Lokalizacja: Olsztyn, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013, 2.1.3 Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

Wartość projektu: ok. 66,5 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 21,8 mln zł

Category – Active tourism

Project: Construction of the year-round sports and recreation infrastructure on Lake Krzywe in Olsztyn

Beneficiary: Commune of Olsztyn

Location: Olsztyn, Warmia and Mazury Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme Warmia and Mazury for the years 2007-2013, 2.1.3 Sports and recreation infrastructure

Project value: approx. PLN 66.5 million

EU Subsidies: approx. PLN 21.8 million

◀ Na brzegu jeziora wybudowano specjalne niecki dla miłośników deskorolek i rowerów wyczynowych (powyżej). W kapitanacie cumują szybkie łodzie należące do policji i Centrum Sportowo-Rekreacyjnego Ukiel (poniżej) (fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ On the lakeshore, special bowls were constructed for the enthusiasts of skateboards and professional bikes (above). At the port authority premises, fast boats owned by the police and the Sports and Recreation Centre Ukiel are docked (below)

(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Promenadę, keje mariny i molo wykonano z naturalnego drewna. Cała infrastruktura sportowo-rekreacyjna została wybudowana na brzegach Zatoki Grunwaldzkiej, jednej z czterech tworzących jezioro Ukiel (fot. Janusz Piwowarski)

▶ The promenade, the marina quays and the pier were constructed from natural wood. The whole sports and recreation infrastructure is built on the shore of the Grunwald Bay, one of the four bays forming Lake Ukiel (photo: Janusz Piwowarski)

-----Edukacja-----

-----Education-----

Nauka i rekreacja

-----nagroda główna-----

74

Jak zagospodarować 10 ha terenów rekreacyjnych położonych nad malowniczym zalewem? Zastanawiając się nad tym, gospodarze Janowa Lubelskiego szukali niebanalnego pomysłu, który byłby magnesem przyciągającym przez cały rok mieszkańców i turystów z dużych miast, takich jak Lublin czy Rzeszów.

Teren położony jest na skraju Lasów Janowskich, jednego z największych kompleksów leśnych południowo-wschodniej Polski. Gospodarze od początku chcieli bazować na swoim największym bogactwie, czyli florze i faunie tutejszych lasów. W fazie koncepcyjnej Urząd Miasta nawiązał kontakt z architektem Mirosławem Nizio, znanym z projektów wystaw w Muzeum Powstania Warszawskiego i Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie. W efekcie powstało unikalne miejsce na mapie naszego kraju – Centrum Aktywnej Edukacji Zoom Natury.

Nad zalewem wybudowano przystań wodną z wypożyczalnią sprzętu pływającego, promenadę, drewniany most i taras widokowy. Powiększono także kąpielisko, a podmokły i nieużytkowany wcześniej teren przygotowano pod organizację imprez masowych, w tym zawodów konnych. Rekreację udało się tu połączyć z edukacją, która nie oznacza jednak powrotu do szkolnych ławek, lecz wizytę w czterech nowoczesnych Laboratoriach Wiedzy. Zostały one tak zaprojektowane, by zachęcać do aktywnego poznawania świata poprzez doświadczanie i eksperymento-

wanie. Każde laboratorium porusza inne zagadnienie, a łączy je wspólny wątek Lasów Janowskich. Największe z nich to „Zoom Natury”, w którym przedstawiono niewidzialne dla ludzkiego oka ciekawe przykłady ze świata przyrody. Większość z nich pochodzi z najbliższego otoczenia. Pokazano m.in. profil glebowy z okolic Janowa, w którym przez szkło powiększające można zaobserwować warstwy gleby i zwierzęta żyjące pod ziemią. Obiektywy 3D dzięki stereoskopowym zbliżeniom pozwalają zapoznać się z wyglądem wybranych roślin i zwierząt. Dostępne są też gry pomagające sprawdzić i pogłębić wiedzę. Laboratorium „Runo Leśne” powstało z myślą o najmłodszych. Jest tu mniej multimedii, a więcej eksponatów z naturalnych materiałów, działających na zmysły – można ich dotknąć, powąchać, posłuchać. Laboratorium „Awifauny i Troposfery” koncentruje się z kolei na dźwiękach i ruchach ptaków. Poznamy tu też różne rodzaje chmur i przyczyny gwałtownych zjawisk atmosferycznych. W ostatnim obiekcie – Laboratorium „Energii i Recyklingu” – dowiemy się, jak działają elektrownia wodna i wiatrowa oraz na czym polega proces przetwarzania odpadów w energię.

Park wybudowano z myślą o mieszkańcach i turystach. Częstymi gośćmi są tutaj również grupy przedszkolaków i uczniowie różnych poziomów szkół. Podczas wakacji Centrum odwiedzają uczestnicy kolonii letnich i obozów.

Learning and leisure

How to put to use 10 ha of leisure areas situated by a picturesque reservoir? When reflecting on this, the authorities of Janów Lubelski looked for an original idea, which would attract the inhabitants and tourists from large cities, such as Lublin and Rzeszów, all year round.

This area is situated on the edge of the Janów Forests, which are among the largest forest complexes in south-eastern Poland. From the very beginning, the town's authorities intended to rely on its greatest resources, i.e. the plants and animals of the local forests. In the conceptual phase, the Town Hall contacted the architect Mirosław Nizio, known for the exhibition designs for the Warsaw Uprising Museum and the Museum of the History of Polish Jews in Warsaw. As a result, a unique place was created on the map of Poland – the Zoom of Nature Active Education Centre.

The water reservoir has a harbour with a swimming equipment rental shop, a boardwalk, a wooden bridge and a viewing deck. Moreover, the bathing beach was enlarged, and the marshy and formerly unused area was adapted for the organisation of mass events, including horse shows. Here, leisure has managed to be combined with education, which, however, does not mean going back to school, but visiting four modern Knowledge Laboratories. They were designed so as to encourage visitors to learn about the world in an active way, through experiences and experiments. Each laboratory is dedicated to a different issue, and they are inter-

-connected with the common theme of the Janów Forests. The largest of them is the “Zoom of Nature”, which presents interesting examples from the world of nature that are invisible to the human eye. The majority of them come from the nearest vicinity. They include, among other things, the soil profile from the area around Janów, in which, using a magnifying glass, you can see the layers of soil and the animals living underground. On the other hand, thanks to stereoscopic close-ups, 3D lens will enable you to learn about the appearance of specific plants and animals. Moreover, the visitors are offered games that check and broaden their knowledge. The “Undergrowth” Laboratory, in turn, was established specially for the youngest ones. In this laboratory, there is a smaller amount of multimedia and more exhibits made of natural materials, which influence human senses – they can be touched, smelled and listened to. By contrast, the “Avifauna and Troposphere” Laboratory focuses on bird sounds and movements. Here, you will also get to know various types of clouds and causes of violent atmospheric phenomena. In the last facility, i.e. the “Energy and Recycling” Laboratory, tourists find out how hydro-electric power plants and wind farms operate, and what the process of converting waste into energy consists of.

The Park was built for both the inhabitants and tourists. Frequent visitors are also pre-school and school children and young people. During the holidays, the Centre is visited by summer camp groups.

-----main award-----

Kategoria – Edukacja

Projekt: Park Rekreacji Zoom Natury w Janowie Lubelskim

Projektodawca: Gmina Janów Lubelski wraz z partnerami

Lokalizacja: Janów Lubelski, woj. lubelskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, 7.1 Infrastruktura kultury i turystyki

Wartość projektu: ok. 21,3 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 14 mln zł

Category – Education

Project: The Zoom of Nature Leisure Park in Janów Lubelski

Beneficiary: Commune of Janów Lubelski together with its partners

Location: Janów Lubelski, Lubelskie Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme of the Lubelskie Voivodeship, 7.1 Cultural and tourism infrastructure

Project value: approx. PLN 21.3 million

EU Subsidies: approx. PLN 14 million

◀ Centrum Aktywnej Edukacji Zoom Natury otworzyło nowe możliwości aktywnego spędzania czasu
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

◀ The Zoom of Nature Active Education Centre has offered new options for spending your free time
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

▶ Inwestycja objęła 10 ha terenów rekreacyjnych nad Zalewem Janowskim
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The investment covered recreational areas of 10 ha by the Janów Reservoir
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Str. 73 od lewej – fot. Janusz Tatarkiewicz x3

Page 73 from the left – photo: Janusz Tatarkiewicz x3

78

▲ ◀ Pomysłowe wystawy przyciągają chętnych poznania świata przyrody, energii i ekologii. Niezależnie od wieku każdy znajdzie tu coś interesującego
(fot. Janusz Tatarkiewicz x3)

▲ ◀ The ingenious exhibitions attract people willing to learn about the world of nature, power and ecology. Irrespectively of their ages, everyone will find something interesting here
(photo: Janusz Tatarkiewicz x3)

▶ Tutaj nauka idzie w parze z dobrą zabawą
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ Here, learning goes hand in hand with good fun
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Nauka poprzez zabawę

Pomorski Park Naukowo-Technologiczny w Gdyni powstał w 2001 r., lecz czas jego największego rozwoju przypada na lata 2010-2013. Przeprowadzona wtedy rozbudowa była największą, po budowie Trasy Kwiatkowskiego, inwestycją w mieście dofinansowaną z Funduszy Europejskich.

Na początku powstał budynek biurowo-laboratoryjny przeznaczony dla młodych firm, a kolejnym etapem była budowa nowoczesnego obiektu, w którym dzisiaj mieści się m.in. Centrum Nauki EXPERYMENT.

Centrum Nauki EXPERYMENT w Gdyni to otwarta dla wszystkich placówka edukacyjna, która w przystępny i przyjemny sposób promuje naukę. Znajdują się tu cztery wystawy główne, które wyposażono w 200 interaktywnych stanowisk. Pomiędzy nimi ustawiono trzy okrągłe sale edukacyjno-warsztatowe. Koncepcje wystaw to wynik wiedzy i kreatywności członków zespołu, a także doświadczeń zebranych podczas wizyt w polskich i zagranicznych centrach nauki oraz na konferencjach. Całość podzielona jest na cztery wystawy: „Hydroświat” (zachęca do eksperymentów z zakresu hydrologii), „Akcja – człowiek” (umożliwia

zglobianie tajemników funkcjonowania ludzkiego organizmu), „Drzewo życia” (przybliża piękno i fascynujące aspekty przyrody) oraz „Niewidoczne siły” (w przystępny sposób tłumaczy świat fizyki).

Zwiedzający mogą samodzielnie wykonać doświadczenia, sprawdzić, na czym polegają zjawiska przyrodnicze lub jak działają specjalistyczne urządzenia. Pomocą służą edukatorzy, którzy chętnie wyjaśniają zasady działania poszczególnych urządzeń, przemycając przy tym wiedzę z zakresu fizyki, chemii, przyrody czy ekologii. Oprócz wystaw stałych organizowane są ekspozycje czasowe, zajęcia edukacyjne dla szkół i przedszkoli, interaktywne warsztaty rodzinne, pokazy naukowe, wykłady popularnonaukowe zarówno dla dorosłych, jak i dzieci. Flagowym przedsięwzięciem jest Akademia Experymentu – seria interaktywnych wykładów dla dzieci prowadzonych przez wykładowców trójmiejskich szkół wyższych i entuzjastów nauki.

Pomysł utworzenia Centrum Nauki EXPERYMENT okazał się strzałem w dziesiątkę, o czym najlepiej świadczy wysoka frekwencja. W 2014 r. Centrum odwiedziło aż 260 tys. osób.

Learning through play

The Pomeranian Science and Technology Park in Gdynia was established in 2001, but the years of its greatest development were 2010-2013. The extension conducted at that time was the second largest investment, after the construction of the Kwiatkowski Route, in the city co-financed with EU funds.

At the beginning, an office and laboratory building was constructed, which was designed for starting businesses, and the next phase was the construction of a modern facility, in which, today, among other institutions, the EXPERYMENT Science Centre is housed.

The EXPERYMENT Science Centre in Gdynia is an educational establishment, which is open to everyone and which promotes science in an accessible and pleasant way. It comprises four main exhibitions, which are equipped with 200 interactive stations. In between them, three round educational and workshop rooms are arranged. The exhibition concepts are the result of the team members' knowledge and creativity, as well as experiences collected when visiting science centres in Poland and abroad, and when attending various conferences. The four exhibitions are as follows: "Hydro-World" (which encourages the carrying out of experiments in the field of hydrology), "Action – Human

Being" (which enables you to get to know the secrets of how the human system functions), "The Tree of Life" (which shows the beauty and fascinating aspects of nature) and "Invisible Forces" (which explains the world of physics in an accessible way).

Visitors can also carry out their own experiments, and check what natural phenomena involve or how specialist equipment works. The Centre's educators willingly help to explain the mechanisms of individual devices while sharing their knowledge in the field of physics, chemistry, natural science and ecology at the same time. Apart from permanent and temporary exhibitions, also educational classes for schools and pre-schools, interactive family workshops, scientific demonstrations, and popular science lectures for adults and children are organised here. The Centre's flagship project is the EXPERYMENT Academy, which consists of a series of interactive lectures for children run by the lecturers from the Tricity universities and science enthusiasts.

The idea to create the EXPERYMENT Science Centre has turned out to hit the bull's eye, which is best proved by the high attendance. In 2014, the Centre was visited by as many as 260,000 people.

-----nomination-----

82

Kategoria – Edukacja

Projekt: Pomorski Park Naukowo-Technologiczny – rozbudowa – etap 4

Projektodawca: Pomorski Park Naukowo-Technologiczny Gdynia

Lokalizacja: Gdynia, woj. pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, 1.5 Regionalna sieć transferu rozwiązań innowacyjnych

Wartość projektu: ok. 81,8 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 50,4 mln zł

Category – Education

Project: Extension of the Pomeranian Science and Technology Park – Phase IV

Beneficiary: The Pomeranian Science and Technology Park in Gdynia

Location: Gdynia, Pomerania Voivodeship

Programme: Pomorskie Regional Operational Programme 2007-2013, 1.5 Regional network of innovative solutions transfer

Project value: approx. PLN 81.8 million

EU Subsidies: approx. PLN 50.4 million

◀ Interaktywne stanowiska ułatwiają zrozumienie skomplikowanych praw fizyki

(fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ The interactive stations make it easier to understand the complicated laws of physics

(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ EXPERYMENT znajduje się w nowoczesnym budynku na terenie gdyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego

(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The EXPERYMENT Centre is situated in a modern building within the Science and Technology Park in Gdynia

(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Szkoła z tradycją

W październiku 2014 r. Centrum Kultury i Edukacji Szkoła Łacińska w Malborku wprowadziło się do nowego, ceglanego budynku usytuowanego w dawnych murach miejskich, z widokiem na rzekę Nogat. Lokalizacja oraz nazwa placówki nawiązuje do Szkoły Łacińskiej, która od 1352 r. działała w tym właśnie miejscu. Założyli ją Krzyżacy na polecenie wielkiego mistrza Winrycha von Kniprode. Do 1864 r. odbywała się tu nauka m.in. podstaw łaciny. Od końca XIX w., po wielkim pożarze Malborka, szkołę zamknięto, a budynek popadł w ruinę.

Architektura obiektu formą i kolorystyką nawiązuje do średniowiecza, lecz duże, przeszklone powierzchnie osadzają budynek we współczesności. Podczas prac budowlano-remontowych nie brakowało jednak trudnych momentów. Okazało się, że na terenie inwestycji znajdują się nieodkryte wcześniej średniowieczne mury, których przebieg kolidował z układem stawianej konstrukcji. Projektanci musieli więc umiejętnie je wkomponować w ściany budynku szkoły. Zabieg się udał i dziś można podziwiać zabytkowy mur w pomieszczeniu położonym na najniższej kondygnacji.

Budynek ma pięć poziomów. Najniższy to tzw. skansen rzemiosł. Prowadzone są tu warsztaty ceramiczne, tkackie, wikliniarskie, pieczenia chleba oraz czerpania papieru. Wyżej znajduje się Mediateka, czyli

skomputeryzowana czytelnia i biblioteka. Ta przestrzeń służy też do organizowania wernisaży czy spotkań klubów hobbystycznych. Na kolejnym poziomie jest Multicentrum, w którym pod okiem instruktorów młodzież może poszerzać swą wiedzę z fizyki, optyki czy biologii. Przedostatni poziom zajmuje wielofunkcyjna sala, w której organizowane są konferencje, uroczystości i spotkania, a także próby zespołu tańca dawnego. To jedna z najbardziej reprezentacyjnych sal w mieście, wyposażona w system nagłaśniający i ekrany plazmowe. Na ostatniej kondygnacji urządzone obserwatorium astronomiczne i planetarium. Można stąd prowadzić obserwacje nieba za pomocą kamery internetowej i teleskopów, uczestniczyć w szkółce astronomicznej oraz oglądać filmy 3D o kosmosie.

Nowa placówka znacznie poszerzyła ofertę kulturalną i edukacyjną Malborka. Cyklicznie w Mediatece odbywają się baśniowe poranki, podczas których pracownicy czytają dzieciom książki. Mediateka zaprasza też najmłodszych na zajęcia warsztatowe wykorzystujące muzykę i elementy rysunku. Również seniorzy mogą poszerzać swoje umiejętności z zakresu obsługi komputera. Szkoła Łacińska ściśle współpracuje z placówkami oświatowymi w mieście. Uczniowie mają możliwość zapoznania się z najnowszymi zdobyczami techniki w formie interaktywnej zabawy.

A school with tradition

In October 2014, the Culture and Education Centre Latin School in Malbork was moved into a new brick building situated within the former town walls, with a view of the Nogat River. The location and name of this institution refer to the Latin School, which was opened precisely in this place in 1352. It was established by the Teutonic Knights on the order of the Great Master, Winrich von Kniprode. Until 1864, it was where, among other things, the basics of Latin were taught. At the end of the 19th century, after a great fire of Malbork, the school was closed and the building itself fell into ruin.

Because of its form and colour, the building's architecture refers to the Middle Ages, but the large and glazed areas place the building in modern times. However, there were also some difficult moments during the construction and renovation works. It turned out that, in the investment area, there are previously undiscovered medieval walls, the route of which was in conflict with the layout of the structure under construction. Therefore, the designers had to skilfully incorporate them into the walls of the school building. They succeeded, and, today, we can admire a historic wall in the room situated on the lowest storey.

There are five levels in the building. The lowest one is the so-called crafts museum. This is where ceramic, weaving, wickerwork, bread baking and hand-made paper workshops are held. Above, there is Mediateka,

i.e. a computerised reading room and library. This is also where vernissages and meetings of hobby clubs are organised. The next level is the Multi-centre, where, under the guidance of instructors, young people can broaden their knowledge in the field of physics, optics and biology. The last but one level is occupied by a multi-functional room, where conferences, ceremonies and meetings, as well as rehearsals of an early dance ensemble are organised. It is one of the most representative halls in the town, equipped with a sound system and plasma displays. On the last storey, there is an astronomical observatory and a planetarium. There you can observe the sky with a webcam and telescopes, participate in an astronomy course and watch 3D films about the universe.

The new establishment has significantly extended the cultural and educational offer of Malbork. At Mediateka, regular fairytale mornings are held, during which the employees read books to children. Moreover, Mediateka invites the youngest ones to take part in workshops involving music and the fundamentals of drawing. Equally, seniors can develop their computer skills. The Latin School closely co-operates with the local educational institutions. School students have an opportunity to learn about the latest technological achievements by means of interactive games.

-----nomination-----

86

Kategoria – Edukacja

Projekt: Odbudowa i wprowadzenie nowych funkcji na terenie Szkoły Łacińskiej w Malborku

Projektodawca: Miasto Malbork

Lokalizacja: Malbork, woj. pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, 3.2 Wzrost atrakcyjności przestrzeni miejskiej, Kultura+

Wartość projektu: ok. 15,7 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 11,3 mln zł

Category – Education

Project: Rebuilding and introduction of new functions at the Latin School in Malbork

Beneficiary: Town of Malbork

Location: Malbork, Pomerania Voivodeship

Programme: Pomorskie Regional Operational Programme 2007-2013, 3.2 Increase in urban space attractiveness, Kultura+

Project value: approx. PLN 15.7 million

EU Subsidies: approx. PLN 11.3 million

◀ Nowa placówka znacznie poszerzyła ofertę kulturalną i edukacyjną Malborka

(fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ The new establishment has significantly extended the cultural and educational offer of Malbork

(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Budynek Szkoły Łacińskiej nawiązuje do gotyckiej formy malborskiego zamku

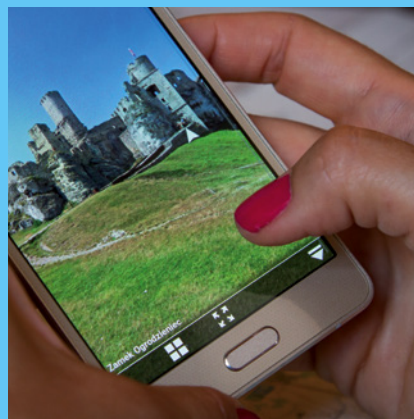
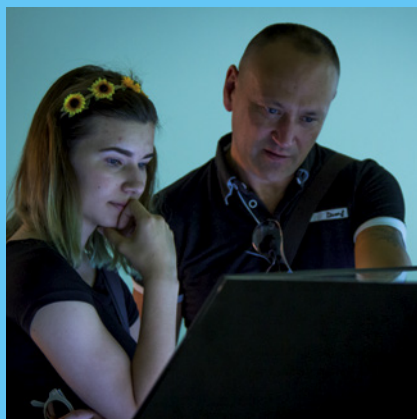
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The building of the Latin School refers to the Gothic style of the Malbork Castle

(photo: Janusz Tatarkiewicz)

----Turystyka mobilna i wirtualna-----

----- Mobile and virtual tourism-----

Spacer ze sztuką

-----nagroda główna-----

90

Tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga – Wirtualne Muzeum Barokowych Fresków na Dolnym Śląsku zaprasza na wycieczkę po zjawiskowych freskach zdobiących sklepienia 20 zabytkowych budowli regionu. Co ciekawe, w wirtualnej projekcji zobaczymy więcej niż podczas oglądania malowideł w ich prawdziwej lokalizacji.

Punktem wyjścia było zgromadzenie kompleksowych informacji o obiektach, dokumentacja fotograficzna fresków w wybranych 20 obiektach, wśród których znajdują się m.in. kościół Uniwersytecki we Wrocławiu, zamek Książ, kościół Łaski pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze, kościół opacki pw. Łaski NMP w Krzeszowie czy kościół klasztorny Cystersów pw. Wniebowzięcia NMP w Lubiążu. Freski w przestrzeni wirtualnej udostępniane są na dwa sposoby. Można je zobaczyć poprzez stronę internetową wirtualnefreski.pl oraz w Muzeum Przyrodniczym w Jeleniej Górze – Cieplicach Śląskich-Zdroju. Na multimedialnej ekspozycji poszczególne obiekty są wyświetlane jednocześnie na monitorze dotykowym oraz ekranach projekcyjnych. Wirtualne panoramy 360° niejako przenoszą nas do poszczególnych świątyń. Zabytkowe freski możemy obejrzeć w doskonałym świetle, z bliska, z detalami, których nie dostrzeżemy, przebywając w rzeczywistych obiektach. Dzięki benedyktyńskiej pracy zespołu zaangażowanego w przygotowanie cyfrowej dokumentacji widzimy najdrobniejsze szczegóły, a na-

wet ślady przemalowań. Taka wycieczka to gratka nie tylko dla laików, ale też profesjonalistów – znawców i historyków sztuki. W aplikacji dostępnej w Muzeum Przyrodniczym można ułożyć puzzle, sprawdzić swoją wiedzę w quizach lub wystać wirtualną kartkę na wpisany w panelu adres mailowy. Poznawaniu malowideł, zarówno w sali muzeum, jak i na portalu, towarzyszy muzyka odtworzona z rękopisów oryginalnych barokowych tabulatur lutniowych cystersów krzeszowskich.

Na stronie wirtualnefreski.pl zgromadzono uporządkowane informacje o twórcach XVII- i XVIII-wiecznych malowideł ściennych, tematach i motywach podejmowanych przez artystów. Clou portalu jest jednak możliwość oglądania wybranych motywów „pod lupą”, a więc w zbliżeniu, a także wirtualne spacer, w których dokładnie obejrzymy zabytkowe budowle zarówno z zewnątrz, jak i wewnątrz. Przybliżając się do sklepień, można poczuć się jak w szklanej windzie, która płynnie wznosi się w sakralnej przestrzeni. Cenne malowidła, umieszczone najczęściej na sufitach wysokich kościołów, stają się dostępne niemal na wyciągnięcie ręki. Zgromadzona na portalu, uporządkowana i kompleksowa wiedza o barokowych freskach zdobiących dolnośląskie świątynie i inne budynki może być znakomitym uzupełnieniem planowanej lub odbytej wycieczki.

A walk with art

Reach to where your sight does not reach – the Virtual Museum of Baroque Frescoes in Lower Silesia invites you to a trip to see the phenomenal frescoes decorating the vaults of 20 historic buildings in the region. What is interesting, during a virtual projection you will see more than at the real location of the paintings.

The starting point of the above was the gathering of comprehensive information about the buildings and preparing photographic documentation for the frescoes in 20 selected buildings, which include the University Church in Wrocław, the Książ Castle, the Church of Grace of the Elevation of the Holy Cross in Jelenia Góra, the Abbatial Church of Grace of St. Mary in Krzeszów and the monastic Cistercian Church of the Assumption of the Virgin Mary in Lubiąż. The frescoes in the virtual reality are made available in two ways. They can be seen through the website wirtualnefreski.pl and at the Natural Science Museum in Jelenia Góra – Cieplice Śląskie-Zdrój. At the multimedia exhibition, individual objects are at the same time displayed on touchscreens and projection screens. The virtual 360° panoramas, in a way, take us to the relevant temples. The historic frescoes can be observed in perfect light conditions, closely and with all the details that cannot be noticed when visiting the real buildings. Thanks to the meticulous work of the team engaged in their preparation, we can see the tiniest details and even the traces of the fresco re-painting. Such a tour

is a real treat not only for the laymen, but also for professionals, i.e. art experts and historians. Using the applications available at the Natural Science Museum, visitors can do a jigsaw puzzle, check their knowledge by taking part in quizzes and send a virtual card to an e-mail address entered in the panel. The process of becoming acquainted with the paintings, both in the museum room and on-line, is accompanied by music coming from the manuscripts of the original Baroque lute tablatures of the Cistercians from Krzeszów.

The wirtualnefreski.pl website provides well-organised information about the painters of the 17th- and 18th-century wall paintings, and the themes and motifs addressed by these artists. The main attraction of the website, however, is the option of examining the motifs of your choice “under the microscope”, i.e. in close-ups, and virtual walks, during which tourists can carefully examine the historic buildings both from outside and inside. Getting closer to the vaults, you can feel like in a glass lift, smoothly going up the church space. The valuable paintings, most often situated on the ceilings of high churches, are almost within our reach. The well-organised and comprehensive knowledge about the Baroque frescoes decorating the temples and other buildings in Lower Silesia, which is offered on the website, may serve as a perfect addition to a planned or an already completed trip.

-----main award-----

Kategoria – Turystyka mobilna i wirtualna**Projekt:** Wirtualne Muzeum Barokowych Fresków na Dolnym Śląsku**Projektodawca:** Miasto Jelenia Góra**Lokalizacja:** Jelenia Góra, woj. dolnośląskie**Program:** Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, 6.4 Turystyka kulturowa**Wartość projektu:** ok. 688 tys. zł**Dofinansowanie z UE:** ok. 450,2 tys. zł**Category** – Mobile and virtual tourism**Project:** The Virtual Museum of Baroque Frescoes in Lower Silesia**Beneficiary:** City of Jelenia Góra**Location:** Jelenia Góra, Lower Silesia Voivodeship**Programme:** Regional Operational Programme for the Lower Silesia Voivodeship for 2007-2013, 6.4 Cultural tourism**Project value:** approx. PLN 688 thousand**EU Subsidies:** approx. PLN 450.2 thousand

◀ Letni refektarz w Pałacu Opata w Lubiążu

(fot. Wirtualne Muzeum Barokowych Fresków na Dolnym Śląsku)

◀ The summer refectory at the Abbot's Palace in Lubiąż

(photo: The Virtual Museum of Baroque Frescoes in Lower Silesia)

▶ Portal wirtualnefreski.pl pozwala niejako pod lupą obejrzeć wybrane fragmenty malowideł

(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The wirtualnefreski.pl website, in a way, enables visitors to examine the selected parts of the paintings “under the microscope”

(photo: Janusz Tatarkiewicz)

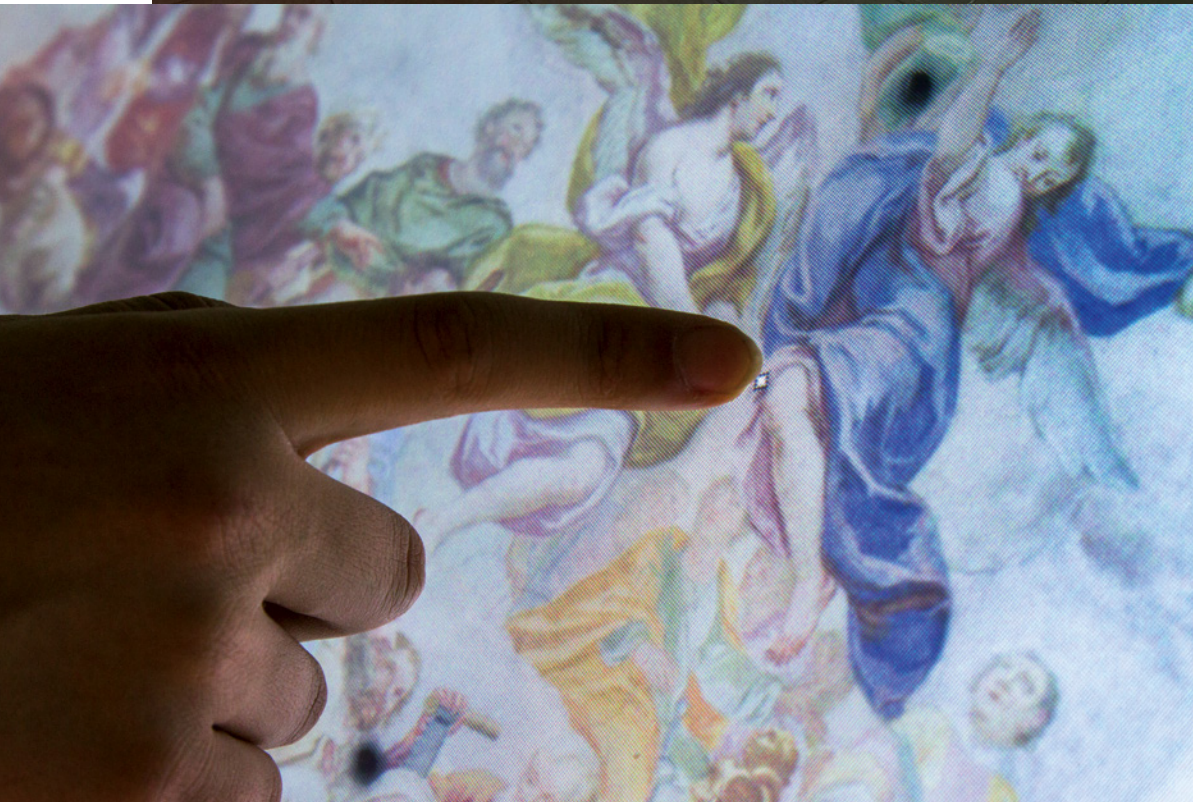
Str. 89 od lewej – fot. Janusz Tatarkiewicz x2, Janusz Piwowarski

Page 89 from the left – photo: Janusz Tatarkiewicz x2, Janusz Piwowarski

94

▲ ◀ Wirtualne panoramy wprowadzają nas w klimat poszczególnych świątyń. Cyfrowe malowidła pozwalają obejrzeć detale niedostrzegalne w rzeczywistych obiektach
(fot. Janusz Tatarkiewicz x2, M. Madl)

▲ ◀ The virtual panoramas introduce us to the atmosphere of individual temples. The digital paintings enable tourists to observe details that cannot be noticed in the real buildings
(photo: Janusz Tatarkiewicz x2, M. Madl)

▶ Kościół Łaski pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze. Rzeczywisty i wirtualny spacer ze sztuką
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The Church of Grace of the Elevation of the Holy Cross in Jelenia Góra. A real and virtual walk with art
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Śląsk w internecie

-----nominacja-----

Śląski System Informacji Turystycznej to kompleksowe rozwiązanie do zarządzania informacją turystyczną w regionie. Jego istotną częścią jest portal turystyczny slaskie.travel, który przebudowano tak, by w jak najatrakcyjniejszy sposób przedstawić potencjał turystyczny województwa.

Przed realizacją tego przedsięwzięcia na Śląsku brakowało wyposażenia, bazy danych i wspólnego pomysłu na promocję. Dzięki dotacji udało się objąć działaniami 34 istniejące Punkty Informacji Turystycznej oraz 33 nowe, utworzone w ramach projektu. Trafiło do nich ponad 1000 audioprzewodników z informacjami o wycieczkach po okolicznych trasach. Ujednolicono oznakowanie dojazdu do niemal 200 atrakcji turystycznych na terenie województwa. Ukazały się też wydawnictwa informacyjno-promocyjne. Na portalu slaskie.travel znajduje się bogata baza noclegowa i gastronomiczna, zdjęcia i opisy w czterech wersjach językowych dla 1500 atrakcji turystycznych. Przygotowano też 250 wirtualnych wycieczek i 100 audiowycieczek po regionie i obiektach turystycznych, propozycje tras turystycznych i kalendarium wydarzeń. Umieszczone tu narzędzia pozwalają na tworzenie indywidualnych tras i wycieczek. Dostępne są także serwisy tematyczne o markowych produktach turystycznych, np.: Szlak Zabytków Techniki (zabytkitechniki.pl), Śląskie Smaki

(slaskiesmaki.pl), Szlak Orlich Gniazd (orlegniazda.pl). Nie zapomniano o promocji serwisów regionalnych poświęconych charakterystycznym obszarom, takim jak: Beskidy i Śląsk Cieszyński (beskidy.slaskie.travel, slaskcieszynski.slaskie.travel), Jura Krakowsko-Częstochowska (jura.slaskie.travel), Metropolia Silesia (metropolia.slaskie.travel) czy Subregion Zachodni Województwa Śląskiego (subregionzachodni.slaskie.travel). Baza obiektów i tras turystycznych jest w pełni zsynchronizowana z bazą prowadzoną przez Polską Organizację Turystyczną (poland.travel) oraz z Otwartym Regionalnym Systemem Informacji Przestrzennej (orsip.pl). Powstała także wersja mobilna portalu oraz specjalna – dla infokiosków, która pokazuje turyście najbliższe jego obecnej lokalizacji atrakcje i wydarzenia.

Projekt został zrealizowany przy współudziale pięciu partnerów subregionalnych: Stowarzyszenia „Region Beskidy” z Bielska-Białej, Górnośląskiego Związku Metropolitalnego z Katowic, Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Regionalnej Olza z Cieszyna, Związku Gmin Jurajskich z Ogródzieńca, Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku. Byli oni zaangażowani w budowę portalu, a obecnie współpracują przy zarządzaniu jego działaniem.

Silesia on-line

The Silesian Tourist Information System is a comprehensive solution for the management of tourist information in the region. The essential part of it is the tourism website, slaskie.travel, which has been restructured so as to present the voivodeship's tourist potential in the most attractive way possible.

Prior to the implementation of this project, Silesia lacked the equipment, a database and a common idea of how to promote the region. Thanks to a subsidy, the project covered 34 existing Tourist Information Points and 33 newly established ones. They were provided with over 1,000 audio-guides with information on the tours organised along the local routes. Road signs showing the way to nearly 200 tourist attractions within the voivodeship were standardised. Moreover, informational and promotional publications were issued. The slaskie.travel website provides information on the rich offers of accommodation and catering facilities, as well as photos and descriptions in four languages for 1,500 tourist attractions. Furthermore, 250 virtual tours and 100 audio-tours, covering the region and local tourist facilities, proposed tourist routes and a calendar of events, have been prepared. The tools available on the website enable visitors to create their own individual routes and tours. Tourists are also offered thematic websites dedicated to brand-name tourism products, e.g. the Industrial Monuments Route (zabytkitechniki.pl), the Silesian Tastes

(slaskiesmaki.pl) and the Trail of the Eagles' Nests (orlegniazda.pl). The project also covered the promotion of regional websites dedicated to characteristic areas, such as the Beskids and Cieszyn Silesia (beskidy.slaskie.travel, slaskcieszynski.slaskie.travel), the Kraków-Częstochowa Upland (jura.slaskie.travel), the Silesia Metropolis (metropolia.slaskie.travel) and the Western Sub-region of the Silesia Voivodeship (subregionzachodni.slaskie.travel). The database of tourist facilities and routes is fully synchronised with the one managed by the Polish Tourist Organisation (poland.travel) and with the Open Regional Spatial Information System (orsip.pl). There is also a mobile version of the website and a special one for infokiosks, which shows tourists the attractions and events that are closest to them.

The project was implemented in partnership with five sub-regional partners: the "Beskids Region" Association from Bielsko-Biała, the Metropolitan Association of Upper Silesia from Katowice, the Olza Development and Regional Co-operation Association from Cieszyn, the Association of Jura Communes from Ogrodzieniec and the Association of Communes and Poviats of the Western Sub-region of the Silesia Voivodeship, having its seat in Rybnik. These partners were engaged in the website construction, and, currently, they co-operate on its management.

-----nomination-----

98

Kategoria – Turystyka mobilna i wirtualna

Projekt: Śląski System Informacji Turystycznej

Projektodawca: Śląska Organizacja Turystyczna

Lokalizacja: Katowice, woj. śląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, 3.3 Systemy informacji turystycznej

Wartość projektu: ok. 14,4 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 12,2 mln zł

Category – Mobile and virtual tourism

Project: The Silesian Tourist Information System

Beneficiary: The Silesian Tourist Organisation

Location: Katowice, Silesia Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme for the Silesia Voivodeship for the years 2007-2013, 3.3 Tourist information systems

Project value: approx. PLN 14.4 million

EU Subsidies: approx. PLN 12.2 million

◀ Zwiedzający Śląsk turyści mogą skorzystać z audioprzewodników oraz interaktywnych infokiosków
(fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ Visitors to Silesia can use audio-guides and interactive infokiosks
(photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Śląski System Informacji Turystycznej w atrakcyjny sposób przedstawia potencjał turystyczny województwa
(fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The Silesian Tourist Information System presents the voivodeship's tourist potential in an attractive way
(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Brama w Dolinę Bugu

-----nominacja-----

Siedlce i okoliczne gminy leżą w dorzeczu Bugu. Choć administracyjnie należą do województwa mazowieckiego, historycznie i kulturowo bliżej im do Podlasia. W poznaniu atrakcji turystycznych i przyrodniczych tych okolic pomogą: nowoczesna strona internetowa miasta, aplikacja na urządzenia mobilne, a także przewodniki wydane w druku. Oprócz roli informacyjnej mają za zadanie także inspirować do zwiedzania miasta i powiatu siedleckiego.

Strona internetowa turystyka.siedlce.pl zawiera przejrzyste informacje o najciekawszych obiektach kultury w mieście i okolicy, o przepięknej przyrodzie i organizowanych wydarzeniach. Strona jest wyposażona w możliwość odczytywania treści przez osoby niedowidzące. Jest responsywna, a więc można ją łatwo przeglądać na smartfonie i tablecie.

Bezpośrednio ze strony pobierzemy aplikację mobilną „Siedlce. Otwarta brama w Dolinę Bugu”. Jest to przewodnik z satelitarną nawigacją turystyczną, wyposażony w opcję odstuchu informacji dla niedowidzących. Udostępniony jest do bezpłatnego i nieograniczonego wykorzystania przez turystów i mieszkańców. W aplikacji znajdziemy opisy atrakcji w okolicy, bazę noclegową oraz informacje o wybranych wydarzeniach. Użytkownicy mogą poznać walory rezerwatu ornitologicznego Stawy Broszkowskie, rezerwatu krajobrazowo-leśnego Dąbrowy Seroczyńskie czy innych zasługujących na uwagę zakątków Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Opisy i ciekawe zdjęcia zachęcają do odwiedzin.

Aplikacja „Siedlce” jest wyposażona w planer, dzięki któremu możemy ułożyć dowolną trasę zwiedzania. Wyjątkowych wrażeń dostarcza Nadbużański Park Krajobrazowy oraz dolina Liwca. Wyprawa do źródeł tej rzeki? Dlaczego nie. Aplikacja pomoże nam znaleźć dogodną drogę prowadzącą do źródła Liwca w pobliżu miejscowości Sobicze. Gdy zobaczymy meandry rzeki, dzikie plaże i urokliwą przyrodę, zamarzy się nam spływ kajakowy malowniczym Liwcem, który po ponad 140 km wpada do Bugu.

Miasto i okolice najlepiej zwiedzać rowerem i koniecznie z aplikacją zainstalowaną w telefonie. Zawiera ona opisy i mapy sześciu tras rowerowych. Na mapach zaznaczono najciekawsze punkty, w których warto się zatrzymać. Nie zabłądzimy – aplikacja wyposażona jest w funkcję lokalizacji GPS, więc bezpiecznie doprowadzi nas do celu. Ponadto wyświetla prognozę na najbliższe dni. Na terenie powiatu jest kilkaset kilometrów ścieżek rowerowych. Na przykład, wybierając Trasę Reymontowską, zawitamy do Chlewisk, gdzie znajduje się majątek kupiony przez żonę słynnego pisarza Władysława Reymonta.

Istotnym elementem aplikacji są query, czyli zadania (logiczne, sprawnościowe, nawigacyjne czy fotograficzne), które wiążą się zwykle z dotarciem do określonych lokalizacji, poznaniem historii miejsc i udzieleniem odpowiedzi na postawione pytania. Po wykonaniu zadania każdy może zdobyć nagrodę. Zatem w trasę!

A gateway to the Bug River Valley

The city of Siedlce and the local communes are situated in the Bug River basin. Although they belong to the Mazovia Voivodeship in administrative terms, they are closer to the Podlasie Region in historical and cultural terms. If you want to learn about the tourist and natural attractions of this area, you will find the modern website of the city very helpful, along with an application for mobile devices and printed guidebooks. Apart from their informative role, they are to inspire tourists to visit the city of Siedlce and the Siedlce Poviát.

The website turystyka.siedlce.pl provides clear information about the most interesting cultural facilities in the city and the region, about the gorgeous nature, and the events organised here. The website can be read by visually impaired people. It is a responsive website, and, therefore, it can be easily browsed using a Smartphone or a tablet.

The mobile application “Siedlce. An open gateway to the Bug River Valley” can be downloaded directly from the website. It is a guide with satellite tourist navigation, and it has an option enabling visually impaired people to listen to its contents. This application is made available for free and can be of unlimited use by tourists and the inhabitants. The application contains descriptions of local attractions and accommodation facilities, as well as information on selected events. Its users can learn about the assets of the ornithological reserve “Broszków Ponds”, the landscape and forest reserve “Dąbrowy Seroczyńskie” and other places in the Bug River Landscape Park which are worth paying attention to. The descriptions and interesting photos will definitely encourage you to visit this region.

The “Siedlce” application has a planning option, thanks to which you can arrange whatever visiting route you wish. Exceptional sensations can be experienced in the Bug River Landscape Park and the Liwiec River Valley. You want to go to the source of this river? Why not? The application will help you find a convenient way to the source of the Liwiec River near the village of Sobicze. When you see the meanders of the river, wild beaches and the charming nature, you will dream of a canoeing trip along the picturesque Liwiec River, which flows into the Bug River after over 140 km.

The best way to do sightseeing in the city and its vicinity is by bike and, absolutely, with the application installed on your phone. The application provides the descriptions and maps for six biking trails. On the maps, the most interesting spots that are worth stopping by are marked. You will not get lost – the application is equipped with a GPS positioning function, thanks to which you will safely reach your destination. Moreover, it will provide you with weather forecasts for the days to come. Within the poviát’s territory, there are a few hundred kilometres of cycle routes. For example, having chosen the Reymont’s Route, you will reach the village of Chlewiska, where you can find the estate bought by the wife of a famous writer, Władysław Reymont.

Important elements of the application include “quests”, i.e. tasks (logical, fitness, navigational and photographic ones) that are usually related to reaching specific destinations, learning about the history of relevant places and answering the questions asked. When the task is completed, everyone can win a prize. So hit the road!

-----nomination-----

102

Kategoria – Turystyka mobilna i wirtualna

Projekt: Regionalny projekt turystyczny Doliny Bugu

Projektodawca: Miasto Siedlce

Lokalizacja: Siedlce, woj. mazowieckie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013, 6.2 Turystyka

Wartość projektu: ok. 1,4 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 342,4 tys. zł

Category – Mobile and virtual tourism

Project: The regional tourism project of the Bug River Valley

Beneficiary: City of Siedlce

Location: Siedlce, Mazovia Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme for the Mazovia Voivodeship 2007-2013, 6.2 Tourism

Project value: approx. PLN 1.4 million

EU Subsidies: approx. PLN 342.4 thousand

◀ Aplikacja „Siedlce” może służyć jako przewodnik i podręczny planer wycieczek. Materiały promocyjne stworzone w ramach projektu promują szczególnie turystykę rowerową (fot. Janusz Piwowarski x2)

◀ The “Siedlce” application can be used as a guidebook and a handy tour organiser. The promotional materials prepared as part of the project promote, above all, cycling tourism (photo: Janusz Piwowarski x2)

▶ Skwer Kościuszki przed zabytkowym ratuszem z XVIII w. (fot. Janusz Piwowarski)

▶ The Kościuszko Square in front of the historic town hall, dating back to the 18th century (photo: Janusz Piwowarski)

----- Miejsce przyjazne rodzinie -----

----- Family-friendly place -----

Z mocą i fantazją

-----nagroda główna-----

Od 40 lat Bełchatów związany jest z górnictwem i energetyką za sprawą PGE Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów” i PGE Elektrowni „Bełchatów”. Interaktywna wystawa „Giganty Mocy” w ciekawy sposób pokazuje proces powstawania pokładów węgla, jego wydobycia i przetwarzania w energię elektryczną.

Patrząc z zewnątrz na niepozorny budynek Miejskiego Centrum Kultury, trudno sobie wyobrazić, jak wiele funkcji spełnia. Znajduje się tu sala teatralna z widownią na 500 osób, są też pomieszczenia do zajęć plastycznych, muzycznych, tanecznych oraz przeznaczone na zajęcia Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Przy budynku urządzono scenę, gdzie mogą być organizowane imprezy plenerowe. Przez rok od otwarcia odbyło się tutaj 80 różnorodnych wydarzeń (koncertów, spektakli teatralnych, zajęć edukacyjnych). Jednak największą część Miejskiego Centrum Kultury zajmuje ekspozycja „Giganty Mocy”. Można na niej obejrzeć zdjęcia i filmy z okresu budowania bełchatowskiej kopalni oraz elektrowni – tytułowych gigantów właśnie. Zwiedzanie dostosowano do grup szkolnych oraz gości indywidualnych, w tym rodzin z dziećmi. Program dla najmłodszych nastawiony jest bardziej na zabawę, a dla młodzieży i dorosłych – na poznawanie faktów z dziedziny techniki, nauk przyrodniczych i historii. Grupy, liczące maksymalnie 20 osób, wędrują przez

ekspozycję z przewodnikiem. Dla turystów indywidualnych przygotowano natomiast audioprzewodniki, w których można wybrać komentarz do ekspozycji w zależności od wieku zwiedzającego. Gości oprowadza multimedialna rodzina Gigusiów Brunatnych, w tym ciekawy świata Woltuś, przyjazna i towarzyska nastoletnia Dżulka oraz uczynny i wszytkowiedzący profesor Om.

Początek trasy to śledzenie formowania się złóż węgla brunatnego. Największą atrakcją tej części są szczątki mamuta żyjącego niegdyś na obszarze dzisiejszej odkrywki. Następnie przechodzi się do ekspozycji poświęconej wydobyciu węgla i wykorzystaniu go do produkcji energii. Warto podkreślić, że nie jest to nudna teoria, lecz wiedza podana z pomysłem, za pomocą dobrze dobranych eksponatów i przy wykorzystaniu najnowszych technologii. Odwiedzający przeprowadzają doświadczenia z zakresu fizyki i zjawisk elektryczności. Ale nie tylko – pomiędzy interaktywnymi monitorami umieszczono wiele eksponatów, m.in. mundury górnicze czy pulpit sterowniczy, który kiedyś służył w bełchatowskiej elektrowni. Można tu również zobaczyć modele maszyn górniczych (koparki i zwałowarki) oraz model bloku energetycznego. Stałej ekspozycji towarzyszą wystawy czasowe, nawiązujące do tematyki energetycznej i ekologicznej.

Powerfully and creatively

For 40 years now, Bełchatów has been associated with mining and the energy industry because of the PGE “Bełchatów” Brown Coal Mine and the PGE “Bełchatów” Power Station. The interactive exhibition “Giants of Power” shows, in an interesting way, how coal beds are formed, coal is excavated and turned into electricity.

When looking at the inconspicuous building of the Municipal Culture Centre from the outside, it is difficult to imagine how many functions it serves. Here, you can find a theatre hall designed for an audience of 500 people, rooms for fine arts, music and dance classes, and rooms dedicated to classes as part of the University of the Third Age. Next to the building, there is also a stage, where outdoor events can be organised. During a period of one year following its opening, 80 various events (concerts, theatrical performances and educational classes) were held here. However, the largest part of the Municipal Culture Centre is occupied by the “Giants of Power” exhibition. Here, you can see photos and films from the construction period of the Bełchatów mine and power plant, which are the giants of the title. The visiting offer is adjusted to school groups and individual guests, including families with children. The programme dedicated to the youngest ones is more focused on play, and the one for young people and adults on learning about the facts in the field of technology, natural sciences

and history. Groups of the maximum of 20 people visit the exhibition with a guide. Individual tourists, on the other hand, are provided with audio-guides, which have different commentaries on the exhibition, depending on the visitor’s age. The guests are shown around by a multimedia family of Gigusie Brunatne, including the world-curious Woltuś, the sociable teenage Dzulka, and the helpful and omniscient professor Om.

The route begins with the observations of how brown coal beds formed. The greatest attraction of this part is constituted by the remains of the mammoth that used to live in the area of today’s open pit. Then, you get to an exhibition dedicated to coal mining and using it for the production of energy. It is worth emphasising that it is not boring theory, but knowledge provided inventively with the use of well-matched exhibits and the latest technologies. Visitors can carry out experiments in the field of physics and electrical phenomena. But there is more to it – in between the interactive screens, there are numerous exhibits arranged, such as miners’ uniforms and the control panel once used at the Bełchatów power station. Moreover, models of mining machinery (an excavator and a dumping conveyer) and a model of a power unit can be seen here. The permanent exhibition is accompanied by temporary exhibitions referring to power and ecological issues.

-----main award-----

Kategoria – Miejsce przyjazne rodzinie

Projekt: Budowa Miejskiego Centrum Kultury wraz z Ekspozycją Giganty Mocy

Projektodawca: Miasto Bełchatów

Lokalizacja: Bełchatów, woj. łódzkie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013, V.4. Infrastruktura kultury

Wartość projektu: ok. 23,4 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 9,6 mln zł

Category – Family-friendly place

Project: Establishment of the Municipal Culture Centre with the Giants of Power Exhibition

Beneficiary: Town of Bełchatów

Location: Bełchatów, Łódź Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme for the Łódź

Voivodeship for the years 2007-2013, V.4. Cultural infrastructure

Project value: approx. PLN 23.4 million

EU Subsidies: approx. PLN 9.6 million

◀ Wystawa „Giganty Mocy” mieści się w nowoczesnym budynku Miejskiego Centrum Kultury w Bełchatowie (fot. Janusz Tatarkiewicz)

◀ The “Giants of Power” exhibition can be visited in the modern building of the Municipal Culture Centre in Bełchatów (photo: Janusz Tatarkiewicz)

▶ Szczątki mamuta znalezione na terenie bełchatowskiej odkrywkii (fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ The mammoth remains found at the Bełchatów open pit (photo: Janusz Tatarkiewicz)

Str. 105 od lewej – fot. Janusz Tatarkiewicz x2, Janusz Piwowarski

Page 105 from the left – photo: Janusz Tatarkiewicz x2, Janusz Piwowarski

110

SZATNIA FIZYKÓW

▲ ◀ Zwiedzający w atrakcyjny sposób poznają proces powstawania pokładów węgla, jego wydobycia i przetwarzania w energię elektryczną (fot. Janusz Tatarkiewicz x3)

▲ ◀ Visitors learn about the process of coal bed formation, coal mining and converting it into electricity in an attractive way (photo: Janusz Tatarkiewicz x3)

▶ Duże zainteresowanie wzbudzają modele ogromnych maszyn wykorzystywanych do wydobycia węgla brunatnego (fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ Highly popular are the models of the huge machinery used for brown coal mining (photo: Janusz Tatarkiewicz)

Time travel

In the times of the Roman Empire's heyday, our ancestors in the Świętokrzyskie Mountains smelted iron on a large scale. In the opinion of archaeologists, even one million metallurgical furnaces could be used in this region.

For about fifty years, scientists have been conducting research to reconstruct the phenomenon of the local metallurgy from thousands years ago. In 1960, in Nowa Stupia, the Museum of Ancient Metallurgy of the Świętokrzyskie Region was opened, where, among other things, fragments of old furnaces for iron smelting can be seen. Since 1967, the Świętokrzyskie Bloomeries Festival has been organised here, which is an outdoor event devoted to the theme of ancient metallurgy. The popularity of this Festival has encouraged its organisers to look for a formula that would enable tourists to learn about the local attractions throughout the season. And this is how the idea to build the Cultural and Archaeological Centre in Nowa Stupia was born.

In an area of around 4 ha, a metallurgical settlement dating back to 2,000 years ago was faithfully reconstructed. Here, regular demonstrations of the production cycle related to iron smelting and the life of the communities living, among other places, on the slopes of the Łysa Góra Mountain, are held. The area is divided into the "Przeworsk" part (after the name of the archaeological culture of the pre-Roman period of the Iron Age, which developed between the 3rd century B.C. and the 5th century A.D. in the territory

of the present-day Poland) and the "Roman" part. In the first one, you can find residential huts, dugouts and an ancient iron ore mine. Next to the houses, craft workshops have been reconstructed where a smith and a goldsmith used to work. In the centre, there is an area with clay furnaces, where metallurgy shows are held. The most magnificent building is a long house. Its original function is not fully confirmed. It could serve as a place of local people gatherings or a place of residence for an important person. In the "Roman" zone, a burgus (watch tower) and Hadrian's wall have been reconstructed. They used to be structures erected on the borders between the Roman Empire and barbarian tribes. The structures situated here were constructed based on archaeological discoveries of the remains of border fortifications. All the structures were built using the technology used 2,000 years ago, i.e. without using even one nail.

Thanks to the opening of the Cultural and Archaeological Centre, more tourists have been visiting Nowa Stupia. The archaeological workshops organised here are aimed at providing children and young people with knowledge about the ancient crafts, as well as the living conditions, customs and beliefs of the people of the Przeworsk culture, taking into account the ancient metallurgy of the Świętokrzyskie Region. During the presentations, all the stations are arranged so as to enable the visitors to participate.

-----nomination-----

114

Kategoria – Miejsce przyjazne rodzinie

Projekt: Rewitalizacja terenów dymarkowskich w miejscowości Nowa Słupia

Projektodawca: Gmina Nowa Słupia

Lokalizacja: Nowa Słupia, woj. świętokrzyskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013,

6.2 Rewitalizacja małych miast

Wartość projektu: ok. 4 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 1,9 mln zł

Category – Family-friendly place

Project: Revitalisation of bloomery areas in the village of Nowa Słupia

Beneficiary: Commune of Nowa Słupia

Location: Nowa Słupia, Świętokrzyskie Voivodeship

Programme: Regional Operational Programme for the Świętokrzyskie Voivodeship 2007-2013,

6.2 Revitalisation of small towns

Project value: approx. PLN 4 million

EU Subsidies: approx. PLN 1.9 million

◀ W Centrum Kulturowo-Archeologicznym w Nowej Słupii zobaczymy, jak wyglądało życie w osadzie hutniczej sprzed 2000 lat (fot. Janusz Tatarkiewicz x2)

◀ At the Cultural and Archaeological Centre in Nowa Słupia, tourists get to know what life looked like in a metallurgical settlement from 2,000 years ago (photo: Janusz Tatarkiewicz x2)

▶ Zwiedzający mogą uczestniczyć w procesie wytopu rudy żelaza w replikach starożytnych pieców hutniczych (fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ Visitors can participate in the process of iron ore smelting in the replicas of ancient metallurgical furnaces (photo: Janusz Tatarkiewicz)

Chcecie bajki? Oto bajka...

-----nominacja-----

Za siedmioma górami, za siedmioma rzekami, na Suwalszczyźnie, w krainie jak baśń pojawił się... Baśniowy Szlak. Na wędrowkę zapraszają was postaci, które dotychczas mogliście poznać z kart książek Marii Konopnickiej i innych autorów. Dzięki Funduszom Europejskim powstał tu wyjątkowy szlak turystyczno-krajoznawczy „Podróż do etnobajki”, który swoim zasięgiem objął przygraniczne tereny Polski i Białorusi.

Po stronie polskiej, w siedmiu miejscowościach turystycznych Suwalszczyzny (Suwałki, Nowa Wieś, Sejny, Puńsk, Rutka-Tartak, Bakalarzewo, Kopiec) powstały Wioski Bajek – miejsca wypoczynku, zabawy i edukacji dla rodzin z dziećmi. Wioski składają się na Baśniowy Szlak, a odwiedzający otrzymują Karty Wędrowców, na których mogą kompletować pieczątki z każdej z nich, by następnie wymieniać je na nagrody. Po drugiej stronie granicy, na Białorusi, Baśniowy Szlak przechodzi w Ścieżki Białuna i prowadzi przez siedem miejscowości Grodzieńszczyzny (Grodno, Aziory, Raduń, Lida, Stare Wasiliszki, Gudziejewice oraz Adelsk). Białoruski szlak ma muzealny charakter.

W każdej objętej projektem wiosce na Suwalszczyźnie animator przebrany za inną bajkową postać (np. sierotka Marysia, Janek Wędrowniczek czy Koszałek-Opatek) opowiada o okolicznej przyrodzie, kulturze, rzemiosłach i najciekawszych fragmentach historii. W Wiosce Darów Lasu, położonej w miejscowości

Kopiec nieopodal Sztabina, Jagodowy Król z bajki „Na Jagody” opowiada dzieciom o życiu mrówek i pszczół. Każdy może wejść do ogromnego mrowiska oraz ula. W Wiosce Wesółtych Wędrowców w Ośrodku Maniówka (Nowa Wieś) dzieci z rodzicami podziwiają okolicę z drewnianego wiatraka.

Najmłodszy turyści mogą spożytkować tu swoją energię na placach gier i zabaw, nawiązujących do bajkowych opowieści. W wioskach są elementy multimedialne i interaktywne, na przykład z infokiosku można wysłać elektroniczną pocztówkę ze szlaku, a także zapoznać się z e-przewodnikiem po okolicy. Podróż między Wioskami Bajek uda się rozplanować na cały pobyt wakacyjny. Pomogą w tym m.in. przewodniki, mapy, a także strona internetowa basniowyszlak.pl.

Wioski mają inne tematy przewodnie, w każdej stoi też inny bajkowy wóz, np. stragan pani Marcinowej czy cygański tabor. Ten ostatni tabor służy także do promocji Baśniowego Szlaku, ponieważ od czasu do czasu opuszcza wioskę, roznosząc wieść o suwalskich atrakcjach po całej Polsce.

Niecodzienna podróż do świata znanego z bajek doskonale współgra z pięknem Suwalszczyzny. Różnorodność atrakcji sprawia, że podczas rodzinnych wakacji każdy z najmłodszych turystów znajdzie coś dla siebie, a ich rodzice poznają przyrodnicze i historyczne ciekawostki, których nie wyczytają z przewodników.

You want a fairytale? Here is a fairytale...

Beyond the seven mountains and the seven valleys, in the Suwałki Region, a fairy-like land... the Fairytale Route appeared. Here, you are invited to a journey by the characters from the pages of books by Maria Konopnicka and other authors who wrote for children. Thanks to EU funds, a unique tourist and sightseeing route, i.e. “A trip to the ethnic fairytale”, was established here, which covers the border areas of Poland and Belarus.

On the Polish side, in seven tourist towns and villages (Suwałki, Nowa Wieś, Sejny, Puńsk, Rutka-Tartak, Bakatarzewo, and Kopiec), the Fairytale Villages were created, which are the places of leisure, play and education for families with children. These Villages form the Fairytale Route, and visitors are given the Wanderer’s Cards, on which they can collect stamps from each of the Villages, which are then exchanged for prizes. On the other side of the border, in Belarus, the Fairytale Route changes into the Bielun’s Paths and goes through seven locations of the Grodno Region (Grodno, Aziory, Radun, Lida, Staryya Vasilishki, Gudziejewicze and Adelsk). The Belarusian route leads through museums.

In each of the villages in the Suwałki Region covered by the project, an activity organiser dressed up as a fairytale character (e.g. Little Orphan Mary, Johnnie the Wanderer or the Koszałek-Opatek Dwarf) tells about local nature, culture, crafts and the most interesting moments in history. In the Forest Gifts Village, which is situated in

the village of Kopiec near Sztabin, the Berry King from the “Picking Berries” fairytale tells children about the life of ants and bees. Everyone can enter a huge anthill, and a beehive. In the Cheerful Wanderers Village, at the Maniówka Centre (Nowa Wieś), children with their parents can admire the area from a wooden windmill.

The youngest tourists can make use of their energy in playgrounds referring to fairytales. The Villages also have some multimedia and interactive elements, e.g. at infokiosks, e-postcards from the route can be sent and e-guidebooks about the region are available. If you are going to spend your holidays here, you will easily plan a journey between the Fairytale Villages. You will be helped, among other things, by guidebooks, maps and the website basniowyszlak.pl.

Each Village has a different theme, and in each of them there is a different fairytale wagon, e.g. the stall of Marcinowa Lady and a Gypsy coach. The latter is also used for the promotion of the Fairytale Route, as it leaves the village from time to time, spreading the news about the Suwałki attractions all over Poland.

The unusual travel to the world known from fairytales perfectly matches the beauty of the Suwałki Region. Thanks to the variety of attractions, during family holidays, each of the youngest tourists will find something interesting, and their parents will learn about the natural and historical curiosities that cannot be found in guidebooks.

---nomination-----

118

Kategoria – Miejsce przyjazne rodzinie

Projekt: Podwyższenie atrakcyjności transgranicznego regionu poprzez włączenie etniczno-kulturowych zasobów w działalność turystyczną – Podróż do etnobałki

Projektodawca: Państwowy Uniwersytet im. Janki Kupaty w Grodnie, Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna, Państwowe Muzeum Literacko-Krajoznawcze w Gudziejwiczach, Gimnazjum nr 1 w Grodnie

Lokalizacja: Suwałki, woj. podlaskie, obwód grodzieński

Program: Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2007-2013, 1.2 Rozwój turystyki

Wartość projektu: ok. 1,3 mln euro

Dofinansowanie z UE: ok. 1,1 mln euro

Category – Family-friendly place

Project: Increasing the attractiveness of the cross-border region by way of engaging ethnic and cultural resources in tourism activity – a trip to the ethnic fairytale

Beneficiary: The Janka Kupała State University in Grodno, the Suwałki Chamber of Agriculture and Tourism, the State Museum of Literature and Sightseeing in Gudziejwicz, Junior High School No. 1 in Grodno

Location: Suwałki, Podlaskie Voivodeship, Grodno Region

Programme: Poland – Belarus – Ukraine Cross-border Co-operation Programme 2007-2013, 1.2 Development of tourism

Project value: approx. EUR 1.3 million

EU Subsidies: approx. EUR 1.1 million

◀ Na Baśniowym Szlaku najmłodszy turyści mogą spożytkować energię na placach gier i zabaw (powyżej: Nowa Wieś). Goście Wioski Darów Lasu w miejscowości Kopiec poznają świat owadów (poniżej) (fot. Janusz Piwowarski x2)

◀ On the Fairytale Route, the youngest tourists can make use of their energy in playgrounds (above: Nowa Wieś). The guests to the Forest Gifts Village in Kopiec learn about the world of insects (below) (photo: Janusz Piwowarski x2)

▶ W Wiosce Wesółych Wędrowców w Nowej Wsi koło Suwałk można spojrzeć na świat z innej perspektywy (fot. Janusz Piwowarski)

▶ In the Cheerful Wanderers Village in Nowa Wieś near Suwałki, you can look at the world from a different angle (photo: Janusz Piwowarski)

----Wyróżnienie specjalne-----

-----Special commendation----

Pokojowa rewolucja

Zachwyceni, wzruszeni, dumni – Gdańsk, Europejskie Centrum Solidarności – powala!”, „Byłam, zobaczyłam, uwierzyłam”. W tym duchu pisane są komentarze na kartonikach pozostawianych przez zwiedzających. Miejsce to nie tylko zmusza do refleksji, ale także daje wiarę, że świat można zmieniać na lepszy.

W sierpniu 1980 r., kiedy w Stoczni Gdańskiej im. Lenina narodziła się Solidarność, rozpoczął się proces rozpadu bloku komunistycznego w Europie Środkowej i Wschodniej. Nic dziwnego, że akt erekcyjny Europejskiego Centrum Solidarności w 25. rocznicę Porozumień Sierpniowych podpisało 22 ówczesnych szefów państw z całej Europy. Nową siedzibę otwarto 9 lat później.

Imponuje architektura bryły obiektu. Twórcy projektu kierowali się ideą, w myśl której budynek „winna charakteryzować skrajna prostota, taka jak ta, która cechowała cele i metody działania solidarnościowego”. W efekcie obiekt nawiązuje do montowanych w stoczni kadłubów okrętowych. Wrażenie podkreślają ściany obłożone blachą o rdzawej barwie. Przez cały rok czynny jest ogród zimowy, a od wiosny do jesieni – taras widokowy na dachu budynku.

Wystawę stałą dedykowano historii Solidarności i ruchom opozycyjnym, które doprowadziły do przemian demokratycznych. Zwiedzanie rozpoczynamy od sali poświęconej strajkom w Sierpniu '80. Jest tu m.in. suwnica, na której pracowała Anna Walentynowicz,

a w kabinie maszyny poznajemy wspomnienia inicjatorów strajku. Nowe zastosowanie znalazły kaski, na których wyświetlane są archiwalne materiały filmowe. „Siła bezsilnych” to temat kolejnej części ekspozycji. Tu poznajemy realia życia w PRL-u oraz kulisy narodzin opozycji. Przechodzimy przez sklep z pustymi półkami i długą kolejką klientów. Nastrój zmienia się po wejściu do sali „Solidarność i nadzieja”. Udzieli się nam poczucie wolności między Sierpniem '80 a wprowadzeniem stanu wojennego. Zwiedzających prowadzi biało-czerwony szlak zwieńczony u góry symbolem Solidarności. Wystawę stałą kończy „Triumf wolności” – część ekspozycji ukazująca zainicjowane przez Polskę zmiany zachodzące w tzw. bloku wschodnim. Wystawę można zwiedzać z audioprzewodnikiem. Przygotowano ścieżki zwiedzania w różnych językach obcych, w tym po kaszubsku, specjalną ścieżkę dla dzieci, dla niedowidzących i niedosłyszących.

Zgodnie z misją – ujętą hasłem „poznaj historię, zdecyduj o przyszłości” – Europejskie Centrum Solidarności to nie tylko miejsce pamięci, ale przede wszystkim – działań związanych z kształtowaniem rzeczywistości i przyszłości. Organizowane są tu: konferencje i debaty, projekty dla dzieci i młodzieży, przedstawienia teatralne i projekcje filmowe. Dzięki zmieniającym się wystawom czasowym miejsce to odwiedzane jest wielokrotnie przez tych samych gości.

A peaceful revolution

Enchanted, moved, proud – Gdańsk and the European Solidarity Centre blew our minds!’. ‘I came, I saw, I believed’. These are only examples of comments written on pieces of cardboard left by visitors. This place not only triggers reflection, but also gives us faith that the world can be changed for the better.

The establishment of *Solidarity* at the Lenin Shipyard in Gdańsk in August 1980 started the process of the collapse of the communist bloc in Central and Eastern Europe. No wonder that, on the 25th anniversary of the Gdańsk Agreements, the foundation act for the European Solidarity Centre was signed by 22 of the then heads of states from all over Europe. The Centre was opened 9 years later.

The architecture of the building is truly impressive. The project designers were guided by the idea that the building “should feature utmost simplicity, just like the one that characterised the objectives and methods of *Solidarity’s* actions”. As a result, the building refers to the ship hulls assembled at the shipyard. The impression made by the building is emphasised by the walls covered with russet-coloured sheet metal. The winter garden is open all year round, and, from spring to autumn, tourists can access the observation deck on the building’s roof.

The permanent exhibition is dedicated to the history of *Solidarity* and opposition movements that led to democratic transformations. A visit to the Centre starts in the room dedicated to the August 1980 strikes. Here, you will find, among other things, the gantry crane operated by Anna Walentynowicz, and, in the machine’s

cabin, you will get to know the memories of the strike initiators. The helmets now serve a new purpose – archival film materials are displayed on them. “The Power of the Powerless” is the theme of the next part of the exhibition. This is where you will get to know the reality of life in the Polish People’s Republic and the inside story of the emergence of opposition. Here, you will walk through a shop with empty shelves and a long queue of customers. The visitors’ mood changes upon entering the “Solidarity and Hope” room. Here, the feeling of freedom between August 1980 and the introduction of martial law will be passed on to you. The visitors follow a white and red route topped with the symbol of *Solidarity*. The permanent exhibition ends with a part entitled “The Triumph of Freedom”, which shows the changes taking place in the so-called Eastern bloc and initiated by Poland. The exhibition can be visited with an audio-guide. The Centre offers visiting routes in various foreign languages, including Kashubian, and special routes for children and people with visual and hearing impairments.

According to its mission expressed in the slogan “discover history and decide about the future”, the European Solidarity Centre is not only a place of remembrance, but, above all, the place of actions related to the shaping of reality and the future. At the Centre, conferences and debates, projects for children and young people, theatrical performances and film projections are organised. Thanks to the changing temporary exhibitions, this place is visited again and again by the same guests.

Wyróżnienie specjalne

Projekt: Budowa Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku

Projektodawca: Gmina Miasto Gdańsk

Lokalizacja: Gdańsk, woj. pomorskie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym priorytetu XI Kultura i dziedzictwo kulturowe

Wartość projektu: ok. 231,1 mln zł

Dofinansowanie z UE: ok. 107,5 mln zł

Special commendation

Project: Construction of the European Solidarity Centre in Gdańsk

Beneficiary: Municipal Commune of Gdańsk

Location: Gdańsk, Pomerania Voivodeship

Programme: Operational Programme Infrastructure and Environment, 11.2 Development and improvement of cultural infrastructure of supra-regional importance under Priority XI Culture and cultural heritage

Project value: approx. PLN 231.1 million

EU Subsidies: approx. PLN 107.5 million

◀ Odwiedzający może się poczuć, jakby przechodził między burtami statków w stoczniowej hali

(fot. Konrad Królikowski)

◀ Visitors can feel like going between the sides of ships at the shipyard hall (photo: Konrad Królikowski)

▶ W pobliżu głównego budynku Centrum stoi zabytkowa brama nr 2, z której Lech Wałęsa ogłosił w 1980 r. podpisanie Porozumień Sierpniowych (fot. Janusz Tatarkiewicz)

▶ Near the main building of the Centre, there is the historic gate No. 2, from where Lech Wałęsa announced the fact of the signing of the Gdańsk Agreements in 1980

(photo: Janusz Tatarkiewicz)

Str. 121 – fot. Konrad Królikowski

Page 121 – photo: Konrad Królikowski

126

- ▲ Dzięki współpracy z fotografami zawodowymi i amatorami powstał zasób liczący ponad 43 tys. fotografii (fot. Konrad Królikowski)
- ▲ Thanks to the co-operation with professional and amateur photographers, a collection of over 43,000 photos has been compiled (photo: Konrad Królikowski)

◀ Obrady Okrągłego Stołu w 1989 r. – poznawanie historii współczesnej jeszcze nie było tak ciekawe (powyżej). Na ścianie z logo Solidarności odwiedzający pozostawiają kartoniki, na których zapisują swoje wrażenia (poniżej) (fot. Konrad Królikowski x2)

◀ The Round Table Talks in 1989 – learning about contemporary history has never been so interesting (above). Visitors leave their impressions on pieces of cardboard on the wall with the logo of *Solidarity* (below) (photo: Konrad Królikowski x2)

- ▶ Twórcy projektu architektonicznego kierowali się ideą, w myśl której budynek „winna charakteryzować skrajna prostota”. Z tarasu widokowego na dachu budynku można podziwiać różne oblicza Gdańska (fot. Janusz Tatarkiewicz)
- ▶ The designers were guided by the idea that the building “should feature utmost simplicity”. From the observation deck on the building’s roof, different faces of Gdańsk can be admired (photo: Janusz Tatarkiewicz)

Wydawca / Published for:

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju / Ministry of Infrastructure and Development
ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa / Warsaw
Departament Informacji i Promocji / Department of Information and Promotion, tel. +48 22 273 74 00
www.mir.gov.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl

ISBN 978-83-7610-552-9

Realizacja / Published by:

Smartlink Sp. z o.o., ul. Zjazd 2/4, 60-653 Poznań
biuro@smartlink.pl, www.smartlink.pl

Koordinacja i redakcja / Co-ordination & editing: Jerzy Gontarz

Projekt graficzny / Graphic design: Katarzyna Rymorz

Fotoedycja i skład / Photoedition & page layout: Nina Dereszewicz-Nowacka

Autorzy tekstów / Texts: Jerzy Gontarz, Joanna Gontarz, Agata Rokita, Andrzej Szoszkiewicz, Łukasz Szoszkiewicz

Korekta wersji polskojęzycznej / Polish language proofs: Dariusz Stryniak

Tłumaczenie / Translation: KR Translations, www.krtranslations.pl

Native speaker: Terence Riley

Zdjęcia na okładce / Cover photos: Janusz Tatarkiewicz, Konrad Królikowski

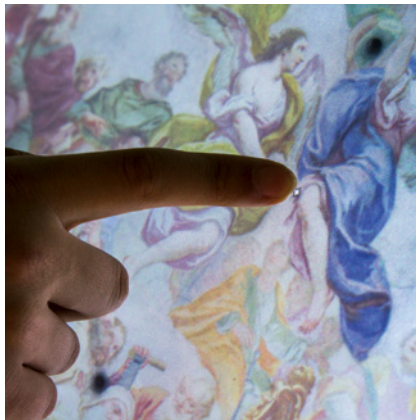
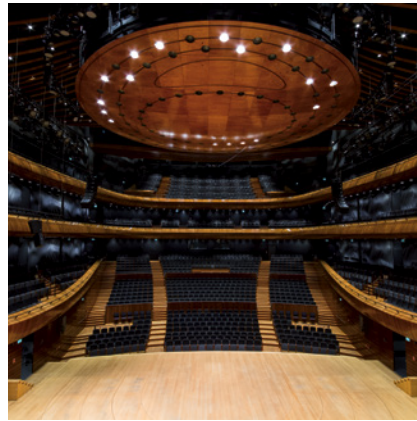
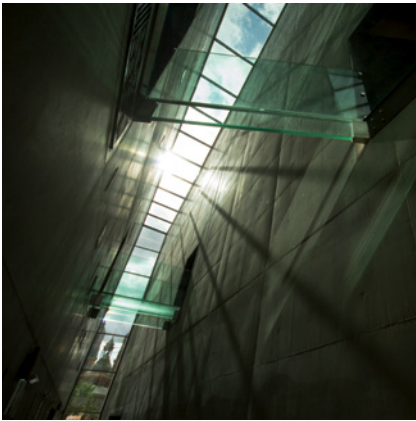
Egzemplarz bezpłatny / Free copy

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013
Publication co-financed by the European Union within the Technical Assistance Operational Programme 2007-2013

ISBN 978-83-7610-552-9